

דיקטטורה ללא גבולות

פסטיבלי השגרירות, המחאה והמעצרים המנהליים
של פליטי אריתריאה בספטמבר 2023

דיקטטורה ללא גבולות

פסטיבלי השגרירות, המחאה והמעצרים המנהליים של פליטי אריתריאה בספטמבר 2023

מאי 2024

כתיבה: סיגל רוזן

מחקר: טלי ברומברג, עדי לבנה, נטע מישלי, רונית מריאן קדישאי, סיגל רוזן.

עיצוב: שירה עבו

תצלום הכריכה: באדיבות דוברות משטרת ישראל

המידע בדו"ח זה נאסף הודות לעבודה המסורה של צוות המוקד לפליטים ולמהגרים. כל השמות בדוח זה מופעים בראשי תיבות כדי להגן על פרטיות הלקוחות. המידע המלא נמצא במשרדי המוקד.

המוקד היא עמותה א־מפלגתית וללא מטרת רווח אשר שמה לה למטרה להגן ולקדם את זכויות האדם של פליטים ומהגרי עבודה, ולמנוע סחר בבני אדם בישראל. העמותה פועלת באמצעות מתן מידע, ייעוץ וייצוג משפטי; ביקורים במתקני הכליאה למהגרים; וכן פעילות ויוזמות ציבוריות.

המוקד לפליטים ולמהגרים

הצפירה 18, תל אביב – יפו 6515417, ישראל

טל': 972-3-5602530

דואר אלקטרוני: info@hotline.org.il

אתר: www.hotline.org.il

תוכן עניינים

4	תקציר
6	הקדמה: רקע לאלימות בין תומכי ומתנגדי המשטר האריתראי
6	רדיפת מתנגדי משטר ופעילי זכויות אדם על ידי המשטר האריתראי
10	פסטיבלים מסורתיים וחגיגות עצמאות כאמצעי לגיוס וסחיטת כספים
11	הפסטיבלים והעימותים האלימים בעולם והתמודדות הרשויות עמם
13	התמודדות הרשויות עם העימותים שיוצרים הפסטיבלים בעולם
13	הפסטיבלים והעימותים האלימים והתמודדות הרשויות בישראל
13	רקע לאירועים ומאמצי קהילת הפליטים למנוע את העימות
18	הפסטיבל וההפגנה נגדו בתל אביב ב- 2 בספטמבר 2023
19	מעצר המפגינים בישראל והתנהלות המשטרה
22	מעצר מפגינים במעצר מנהלי ללא הגבלת זמן על פי המתווה הפלילי
22	מעצר פצועים בבית חולים ללא ראיות לעברה פלילית וכליאתם על פי המתווה הפלילי
26	שימוש במתווה הפלילי למעצר פליטי אריתריאה גם לאחר ההפגנה
31	מעצר תומכי משטר וכליאתם על פי המתווה הפלילי
33	המתווה הפלילי המאפשר כליאה ללא הגבלת זמן של פליטים
33	"הנוהל הפלילי" הראשון
35	ביטולו של "הנוהל הפלילי"
36	הנוהל הופך ל"מתווה הפלילי" על פיו נעצרו הפליטים בעקבות ההפגנה
38	מחדלים בירוקרטיים
40	סיכום והמלצות
42	נספח

סימני קיצור

בג"ץ – בית המשפט הגבוה לצדק

בית הדין – בית הדין לביקורת משמורת של שוהים שלא כדין

המוקד – המוקד לפליטים ולמהגרים

יחידת ה - RSD - היחידה לטיפול במבקשי מקלט ברשות האוכלוסין וההגירה

רשות ההגירה / הרשות – רשות האוכלוסין וההגירה

שב"ס – שירות בתי הסוהר

UNHCR – נציבות האו"ם לפליטים

תקציר

בדוח זה מוצג האופן השיטתי והמאורגן בו ידה הארוכה והאכזרית של הדיקטטורה האריתראית רודפת את מתנגדיה גם במדינות בהן הם מבקשים מקלט. כמו כן, מוצגת ומפורטת בדוח התנהלות משטרת ישראל ורשות האוכלוסין וההגירה במסגרת מאמצי רשויות אלו לכלוא את פליטי אריתריאה בכל מחיר, גם בניגוד לחוקים ונהלים. זאת, בהיעדר אפשרות לגרשם מהארץ, ובתקווה, כך נראה, שהפליטים ימאסו בהתעמרות הרשויות ויעזבו את הארץ "מרצון".

בדוח מתוארים שיטות הסחיטה, האיומים, ואירועי גיוס הכספים של שגרירויות אריתריאה ברחבי העולם. הדוח מתמקד במחאתם של מתנגדי המשטר האריתראי, בעימותים האלימים שיצרו אירועי גיוס הכספים בשנה האחרונה, ובאופן ההתמודדות של מדינות אחרות עם האירועים.

עוד מפורטים בדוח איומי נציגי הדיקטטורה האריתראית בישראל, מאמציה הרבים של קהילת הפליטים למנוע את פסטיבל גיוס הכספים של השגרירות בישראל, כמו גם היערכותה הבלתי מספקת של המשטרה להגנה על המפגינים, לאחר שסירבה למנוע את קיום אירוע גיוס הכספים של שגרירות אריתריאה ביום 2 בספטמבר 2023. תשומת לב מיוחדת מוקדשת בדוח למעצרים הבלתי חוקי של מתנגדי המשטר שכל פשעם הסתכם בהשתתפות בהפגנה חוקית שמארגניה החזיקו בכל ההיתרים הנדרשים מאותה משטרה שעצרה אותם.

ניתן למצוא בדוח את השתלשלות המאורעות בעניינם של כמה פליטים אריתראים שנעצרו על פי "המתווה הפלילי" המאפשר מעצר מנהלי ללא הגבלת זמן גם של מי שאין די ראיות להעמידו לדין פלילי. כמו כן מובא בסוף הדוח כנספח "דוח מסתננים מעורבים בפלילים שהועברו לרשות האוכלוסין למשמורת". זהו מסמך משטרה המכיל את פרטיהם של 53 אזרחי אריתריאה שנעצרו ביום ההפגנה ואשר נראה שהוקלד באמצעות שימוש מופרז ושגוי בפעולת: "העתק – הדבק". כך למשל מופיעה העברה "החזקת סכין או אגרופן" לצד שמותיהם של 18 מעצורי ההפגנה, על אף שבאותו מסמך עצמו מצוין שרק אחד מהם "ככל הנראה החזיק סכין". 11 מהמפגינים, שהואשמו במסמך המשטרתי ב"החזקת סכין או אגרופן" על פי אותו מסמך עצמו לא החזיקו דבר בידיהם בעת המעצר.

אף אחד מעצורי ההפגנה לא הועמד לדין. בחודשיים שחלפו ממועד ההפגנה ב-2 בספטמבר 2023 ועד סוף חודש נובמבר 2023, איתר צוות המוקד פרוטוקולים של דיוני 84 עצורים אריתראים שנעצרו על פי המתווה הפלילי. במשך חודשיים אלו נקבעו תנאים לשחרורם של 45 מהם. מההחלטות שהועלו למאגר ההחלטות עולה שהעצורים שוחררו בערביות בסכומים שונים ולא עקביים שהגיעו עד 25,000 ₪, כאשר קיימים פערים משמעותיים בין החלטות הדיינים השונים.

בסיום הדוח מצוינות המלצות המוקד לפליטים ולמהגרים שבראשן ההמלצות להימנע ממתן אפשרות לעריכת אירועים המוניים מטעם שגרירות אריתריאה, אירועים המהווים כר פורה לעברות פליליות כאלימות, סחיטה ואיומים וכן לבטל את המתווה הפלילי ולהחיל את הדין על כל מי שקיים חשד כי עבר עברה פלילית, ללא קשר למעמדו בישראל.

הקדמה: רקע לאלימות בין תומכי ומתנגדי המשטר האריתראי

רדיפת מתנגדי משטר ופעילי זכויות אדם על ידי המשטר האריתראי

מומחים העוקבים אחר המשטר הדיקטטורי באריתריאה מגדירים אותו כארגון פשע, ארגון שפועל במטרה לשמר את אזרחיו בשיעבוד תמידי. אריתריאה מתקיימת מכספים סמויים, ללא חוקה, או בחירות ונשלטת על ידי הרוזן איזיאס אפורקי ומקורביו.¹

המשטר האריתראי עושה שימוש רב בשגרירויותיו ברחבי העולם למטרות הזרות למטרותיהן של שגרירויות מטעם ממשלות דמוקרטיות. שגרירויות אריתריאה במדינות המארחות את פליטי הדיקטטורה, פועלות להרתעת הפליטים מבין אזרחיהן, וכן לגביית "מס גלות" מרווחיהן באותן המדינות, למימון הוצאות הדיקטטור. מעדויות של פליטים רבים ברחבי העולם עולה שהרשויות גובות את המס גם באיומים ובאמצעי סחיטה שאינם חוקיים במדינות המארחות.² בהולנד, למשל, גורש ב – 2018 מהמדינה שגריר אריתריאה בעקבות סחיטת "מס גלות" גם מאלו שלא היו מעוניינים לשלמו,³ וגם בשנים לאחר מכן המשיכו הרשויות לפעול למניעת סחיטת מס הגלות.⁴ מחקר באוני' טילבורג, הולנד, שנערך בשבע מדינות מערביות מארחות העלה שהימנעות גולים אריתראים מתשלום מס הגלות עלול לסכן את בני משפחותיהם ושעצם חוקיות גביית המס מוטלת בספק שכן הוא נגבה באמצעות סחיטה ואיומים, המוגדרים כעברות במדינות המארחות.⁵ ארגון זכויות האדם הבינלאומי אמנסטי אינטרנשיונל פרסם בשנת 2019 דוח המתמקד בדרכי הסחיטה והאיומים של המשטר האריתראי. כותבי הדוח ראינו 18 מגני זכויות אדם בקניה, איטליה, אנגליה, הולנד, שוויץ ושבדיה. בראיונות עלו עדויות אודות שיטות דומות של תקיפה, הפחדה וניסיונות להשתקת מתנגדי המשטר האריתראי באותן מדינות.⁶

¹ Martin Plaut (2017): Eritrea: a mafia state?, Review of African Political Economy.

² גולי דולב – השילוני, [אריתריאה – ארץ אוכלת גוליה](#), המרכז האקדמי רופין, הגירה, גיליון מס' 11, עמ' 118-138, 14 אוקטובר 2020.

³ Abdi Latif Dahir, [The Netherlands has Expelled Eritrea's Top Diplomat for Forcing Eritreans to Pay a "Diaspora Tax"](#), Quartz, January 19, 2018.

⁴ Radio Erena, [The Netherlands Blocks Eritrean Embassy Fund-Raising](#), November 4, 2020.

⁵ DSP Tilburg University, [The 2% Tax for Eritreans in the Diaspora](#), June 2017.

⁶ Amnesty International, [Eritrea: Repression Without Borders](#), Threats to Human Rights Defenders Abroad, 2019.

מתנגדי המשטר, מבקריו ותומכים בזכויות אדם – בין אם הם אריתראים גולים או זרים אחרים – נרדפים על ידי הזרוע הארוכה של מפלגת השלטון המכונה "החזית העממית לדמוקרטיה וצדק"⁷ (PFDJ). משלחות דיפלומטיות, חברי המפלגה השלטת ותומכיה עוקבים בקפידה אחרי מי שמזוהים ככאלה, מאיימים עליהם, ומטרידים אותם. הממשלה מפעילה את אגף צעירי המפלגה (YPFDJ) שפעיל מחוץ לאריתריאה, בעיקר במדינות בהם מבקשים מקלט אריתראים רבים. נציבות האו"ם לפליטים אף ערכה חוות דעת התומכת בהצעת חוק להפללה של ריגול על ידי פליטים, בעקבות מעשי סחיטה ואיומים בפינלנד.⁸

כך למשל, אריתראים בקניה הקימו בשנת 2014 את ארגון הפזורה האריתראית במזרח אפריקה (EDEA – Eritrean Diaspora for East Africa) כהתאגדות אזרחית שמטרתה תמיכה במבקשי מקלט אריתראים בקניה ובמדינות השכנות. מייסדי האיגוד סיפרו לחוקרי אמנסטי שמאמצי שגרירות אריתריאה בניירובי לפגוע בהקמת האיגוד החלו כאזהרות מפני המשך רישום, אזהרות בע"פ שהועברו למייסדים דרך חברי הקהילה. ככל שתהליך ההקמה של האיגוד התקדם, כך הגבירה השגרירות את רדיפתה. ב-20 נובמבר 2013 שללה שגרירות אריתריאה בניירובי את דרכונו של חוסיין אוסמן, יו"ר EDEA ומייסד-עמית של ההתאגדות, באמצעות מכתב בו נטען שהוא טרוריסט, שנשלח לרשויות דרום סודן, שם שהה לרגל עסקים. למרות כל מאמצי ההרתעה, ב-2014, נרשם האיגוד בהצלחה בקניה. הלחצים וההטרדות נמשכו בדרכים שונות גם לאחר הרישום. חמש שנים לאחר מכן האיגוד עדיין התקשה לשכור משרד וצוות קבוע, עקב רדיפת תומכי המשטר שמרתיעה ומונעת גיוס כספים. אריתראים בקניה נמנעו מלתמוך כספית בארגון האזרחי, לאחר שחזו בתוצאות התמיכה הגלויה ב-EDEA.

בשנת 2014 הוקמה ועדת חקירה לבחינת מצב זכויות האדם באריתריאה (UN COIE). משלחות דיפלומטיות מאריתריאה ותומכי המשטר בפזורה, ניסו באופן מתמשך לסכל את עבודת הוועדה, וזאת לאחר שממילא נמנעה כניסת נציגיה למדינה והיא נאלצה לבסס מחקרה על עדויותיהם של

⁷ PFDJ - People's Front for Democracy and Justice

⁸ UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), [Comments by the United Nations High Commissioner for Refugees](#) (UNHCR) on the Memorandum of 6 December 2013, proposing Criminalization of Refugee Espionage, February 2014.

אריתראים גולים. תומכי משטר תקפו את נציגי הוועדה בשנת 2015 בג'נבה, יום לפני שעמדו להציג את ממצאיהם בפני מועצת זכויות האדם של האו"ם. התוקפים היוו חלק מקבוצות מפגינים שאורגנו ע"י סניפים אירופיים של PFDJ ואלו ארגנו מספר הפגנות במהלך השנים 2015 ו-2016. נשיא מועצת זכויות האדם של האו"ם ציין כי חברי ועדת החקירה נרדפו והוטרוו מאז הגעתם לג'נבה, והשמירה עליהם תוגברה. מדוח ועדת החקירה עלה בין היתר, שהמשטר האריתראי ניצל זכויות דיפלומטיות כדי לשבש את עבודת הוועדה. כך למשל פקידי השגרירות של אריתריאה במדינות המפרץ איימו על אזרחים בשלילת דרכונם או אי חידושו אם ידברו סרה במשטר. בשנת 2017 הותקפה נציגת האו"ם, ראש ועדת החקירה, הגב' שילה קיתראות', וספגה יחס עוין כשדיווחה על מצב זכויות אדם באריתריאה, בעת אסיפה של מועצת זכויות אדם בג'נבה. שגריר אריתריאה במועצה טען שהיא עוסקת בציד מכשפות והוסיף גידופים אישיים כנגדה.⁹

עוד משנות ה-60, בימי המאבק לעצמאות אריתריאה, תמכו בני הפזורה האריתראית תמיכה פוליטית וכלכלית ב-PFDJ. מאז שהוכרזה העצמאות, בנוסף לשימוש בשגרירויות אריתריאה במדינות השונות, נוצלו מבנים של המפלגה השלטת PFDJ שמחוץ למדינה, כדי לאיים ולרדוף מגני זכויות אדם ומתנגדי משטר.¹⁰ בכנס שנערך בברלין לציון 11 שנות קיומו של ארגון הצעירים של המשטר (YPFDJ), הוכרז כי מטרתו העליונה היא מאבק באויבי המדינה. הברית הזו בין YPFDJ למשטר האריתראי נבחנה בבית משפט בהולנד שקבע: "YPFDJ מקבל את הוראותיו מהמשטר האריתראי, מטרתו היא לתמוך במשטר וחבריו משמשים כמרגלים עבור שגרירויות המשטר האריתראי. לכן, ניתן לכנות את הארגון YPFDJ - 'ידה הארוכה של הדיקטטורה'".¹¹ כל 18 מגיני זכויות אדם, אריתראים ושאינם אריתראים, שרואינו לדוח דיווחו לאמנסטי שספגו איומים ולעיתים אף תקיפות פיזיות ע"י חברי PFDJ מוכרים מחוץ לאריתריאה או ע"י חשודים ככאלה.

סיפורה של וינטה ימאנה ממחיש את השימוש הנלוז בארגון צעירי המפלגה, YPFDJ. ימאנה נולדה וגדלה באיטליה והייתה להוטה להתחבר לשורשיה האריתראים; מסיבה זו החלה לבקר במרכז

⁹ הש"ל 6, אמנסטי, עמ' 12.

¹⁰ שם, עמ' 12 – 17.

¹¹ Court of Amsterdam, Judgement C/13/596714/KG ZA 15-1352 CB/MV case Bahlbi Vs. Reisen, para 4.4

קהילתי לאריתראים במילנו; בהמשך הצטרפה לסניף המקומי של YPFDJ והתנדבה לסייע בפעילות תקשורתית ומדיה חברתית. בשנת 2011 השתתפה בכנס השנתי של YPFDJ שהתקיים באוסלו כנציגת הסניף במילנו. בכנס נכחו ממלא מקום השגריר האריתראי בסקנדינביה ונציגי משטר נוספים שהזמינו אותה ואחרים לדבר על חזונם בנוגע לאריתריאה. וינטה ציינה כחלק מחזונה הגנה על זכויות אדם, חוקה ומערכת משפט עצמאית. דבריה לא נשאו חן בעיני נציגי הממשל שטענו נגדה שנפלה קורבן לתעמולה מערבית ולאויבי אריתריאה; עוד הוסיפו שלדבריה אין כל משקל בהיותה קטינה, ואף איימו להוציאה מהכנס. עם שובה למילנו תיארה מסכת של הפחדות, הטרדות ומעקבים עליהם נאלצה לדווח למשטרה, כשהיא משיכה לחשוש לביטחונה האישי.¹²

גם מרטין פלאוט, עורך לשעבר ב-BBC אפריקה וחוקר בכיר באוניברסיטה של לונדון, דיווח שסומן ע"י חברי PFDJ ותומכיה עקב עבודתו העיתונאית על אריתריאה ולמען קידום זכויות אדם בה. הוא הותקף, ספג איומים ובמהלך כנס שנערך באוניברסיטת לונדון בשנת 2014 אף הואשם ע"י המזכיר הראשון בשגרירות אריתריאה בלונדון בקבלת שוחד. בשנת 2018 הוזמן מרטין ע"י אדם שלא הכיר לפגוש אותו בבית קפה, שם תקף אותו אדם בנוכחות תומכי משטר אריתראים שצילמו את האירוע וכינו אותו בוגד.¹³

אנשי אקדמיה ופעילים למען זכויות אדם באריתריאה דיווחו על איומים שספגו ברשתות החברתיות בגין פשעים שביצעו, לכאורה, נגד העם האריתראי, על הכפשת אמינותם, ועל האשמות של העלמת עין ואפילו שיתוף פעולה עם סוחרי אדם.¹⁴

בשנת 2019 התקיים בלונדון כנס לקידום דמוקרטיה באריתריאה, שגרר ציוצים רבים ברשתות החברתיות מצד אנשי ממשל רשמיים באריתריאה נגד מארגני הכנס ומשתתפיו, עובדה המבהירה את מחויבות המשטר להרתעת מבקריו. בין המצייצים היו שר המידע, שגרירי אריתריאה ביפן ובקניה. פעיל זכויות אדם אריתראי מהפזורה העיד, שבכל פעם שהוא מרצה על מצב זכויות האדם

¹² הש"ל 6, אמנסטי, עמ' 13.

¹³ שם

¹⁴ שם

באריתריאה, קרוביו באסמרה סופגים איומים וביקורים של אנשי ביטחון המתריעים בפניהם שעליו לחדול מדברי ביקורת על המשטר.¹⁵

פסטיבלים מסורתיים וחגיגות עצמאות כאמצעי לגיוס וסחיטת כספים

לאורך כל שנות קיומה של אריתריאה כמדינה עצמאית, אירועי יום העצמאות ופסטיבלים מסורתיים בקרב הגולים האריתראים בעולם המערבי אף קודם לכן, מהווים גורם חשוב לגיוס כספים למימונו של הדיקטטור. גולים התומכים במשטר מתייצבים לאירועים אלו ונושאים בעלותם הכלכלית הגבוהה על מנת לשפר את סיכוייהם לחזור לביקורי מולדת ולראות את בני משפחותיהם. מתנגדי משטר גולים מאוימים לעיתים קרובות על ידי תומכי משטר שמבקשים למקסם את הרווחים במסגרת האירועים האלו. בכל הפזורה האריתראית מעוררים האירועים את כעסם של הפליטים שביקשו להימלט מאימת הדיקטטורה, והם מוחים על הדרישה להמשיך ולממן את המשטר גם באמצעות סחיטה ואיומים במולדתם החדשה.

לדברי ד"ר ניקול הירט, שחוקרת זו תקופה ארוכה התפתחויות פוליטיות, חברתיות וכלכליות באריתריאה,¹⁶ אירועי הפסטיבל הנערכים בדרך כלל ביום העצמאות של אריתריאה, נערכים בקביעות שנים ארוכות. רק בשנים האחרונות חלו שינויים באירועים: "יש כאן בעייה מוסרית. מצד אחד - הפסטיבל הוא כלי תעמולה של המשטר האריתראי ומהצד השני - בגרמניה קיים חופש התאגדות ולא ניתן למנוע פסטיבלים כאלו."¹⁷

הבעיה עליה מצביעה הירט משותפת לכל מדינות המערב הדמוקרטיות, שמתקשות להגביל את חופש התאגדות של תומכי המשטר האריתראי.

¹⁵ שם, עמ' 17.

¹⁶ Dr. Nicole Hirth is a researcher at [GIGA](#) - German Institute for Global and Area Studies, Hamburg, Germany.

¹⁷ Mimi Mefo Takambou, [Is Eritrea Stoking Conflicts Between its Migrants Abroad](#), DW, September 18, 2023

הפסטיבלים והעימותים האלימים בעולם והתמודדות הרשויות עמם

רשימה שאסף ועיבד לאחרונה הצוות האמריקאי לעקורים אריתראים,¹⁸ מעידה על עלייה משמעותית בעימותים האלימים בין תומכי ומתנגדי משטר במהלך אותם אירועי גיוס כספים שעורכות שגרירויות אריתריאה ברחבי העולם המערבי. מהרשימה עולה ששגרירויות אריתריאה ערכו במהלך שנת 2022, לפחות 13 אירועים משמעותיים ברחבי העולם לגיוס כספים ואילו בשנת 2023 תוכננו ועמדו להיערך לפחות עשרה אירועים כאלו.¹⁹

במהלך שנת 2022, נערכו לפחות שלושה אירועים בבריטניה, שלושה אירועים בשוויץ, שניים בגרמניה ואירוע שנתי אחד גם בהולנד, דנמרק, שבדיה, נורבגיה וארה"ב. רק בשניים מהאירועים, אירוע שנערך בלונדון בספטמבר 2022 ואירוע שנערך בגיסן באוגוסט 2022 התפתחו עימותים אלימים בין תומכי משטר למתנגדיו, אך אלו לא הביאו לביטול האירועים.

מרשימת הצוות האמריקאי לעקורים אריתראים עולה שמתחילת שנת 2023 ועד אמצע ספטמבר 2023, תוכננו להיערך לפחות עשרה אירועים נוספים: בישראל, דנמרק, בריטניה, שבדיה, קנדה, ארה"ב, שוויץ, נורבגיה וכן שני אירועים בגרמניה.

רק שישה מתוך עשרת האירועים התקיימו בשנה זו בפועל. ארבעה אחרים בוטלו לאחר ובעקבות העימותים האלימים הקשים בין תומכי ומתנגדי המשטר באותם אירועים שהתקיימו.

ב-8 ביולי 2023 פרץ עימות אלים בין תומכי ומתנגדי משטר בגיסן, גרמניה, במהלך פסטיבל תומכי המשטר שם. במהלך העימות נפצעו 26 שוטרים ונעצרו 130 מפגינים, אירוע בעקבותיו בוטל פסטיבל שתוכנן להיערך בעיירה הרו, בריטניה ביום 15 ביולי 2023.²⁰

¹⁸ [America Team for Displaced Eritreans](#).

¹⁹ רשימת הצוות האמריקאי לעקורים אריתראים נמצאת במשרדי המוקד.

²⁰ Gohnny GT, [Festival Clashes in Germany Prompt Cancellation of Eritrean Festival UK 2023](#), MMM, July 15, 2023, [Giessen Eritrea festival clashes leave 26 police officers injured BBC News, July 9, 2023](#)

ב-3 באוגוסט 2023, התקשורת השוודית דיווחה על כ-1,000 מתנגדי משטר שפלשו לפסטיבל השגרירות האריתראית בשטוקהולם, שם הם הציתו רכבים באש ותקפו את באי הפסטיבל באבנים ובמקלות. 52 אזרחי אריתריאה נפצעו וכ-100 נעצרו.²¹

ב-4 באוגוסט 2023 פרצו עימותים אלימים בין מתנגדי ותומכי משטר גם פסטיבל שנערך בטקומה, סיאטל, וושינגטון.²²

ב-7 באוגוסט 2023, בוטל בטורונטו הפסטיבל בעקבות האירועים האלימים שפרצו בושינגטון.²³
ב-19 באוגוסט 2023 פרץ עימות אלים בפסטיבל באדמינטון, קנדה, שהותיר עשרה פצועים, אחד מהם אף נזקק לאשפוז.²⁴

ב-2 בספטמבר 2023 נערך פסטיבל בברגן, נורבגיה שהביא למעצר מפגינים ואף להגשת חמישה כתבי אישום נגד מפגינים שנהגו באלימות.

באותו יום היו אמורים להיערך שלושה אירועים מטעם השגרירות גם בשווייץ, בערים סיינט גאלן, אופפיקון ורופנאכט. שניים משלושת האירועים בוטלו מחשש לאלימות.

ב-9 בספטמבר 2023 נערך פסטיבל בקופנהגן, דנמרק, אשר גם במהלכו התפתח עימות אלים ונעצרו מפגינים.

ביום שבת, 16 בספטמבר 2023, פרץ עימות אלים בין תומכי ומתנגדי משטר בפסטיבל בעיר שטוטגרט שבמערב גרמניה. משטרת שטוטגרט נאלצה להפעיל 300 שוטרים על מנת להפסיק את הקרב האלים. שישה שוטרים אושפזו ו-26 נפצעו. 228 אזרחי אריתריאה נעצרו.²⁵

²¹ [Scores injured after protesters against Eritrea's government attack cultural festival in Sweden, ABC News](#),

²² FOX 13 NEWS - [On the disrupted Eritrean Festival in Seattle, USA](#), August 4, 2023.

²³ Leyland Cecco, [Eritrean festival cancelled by Toronto following outbreaks of violence](#), The Guardian, August 7, 2023.

²⁴ [Why Eritreans in Canada are clashing at festivals – CBC News](#) , Alex Antoneshyn, [Police call Saturday clashes between Eritrean groups 'unprecedented'](#) – Edmonton News, August 21, 2023.

²⁵ הש"ל 20.

התמודדות הרשויות עם העימותים שיוצרים הפסטיבלים בעולם

כפי שהבהירה דר' הירט, מדינות דמוקרטיות מתקשות להתמודד עם התעקשותם של שגרירויות אריתריאה לערוך אירועים פומביים המכונים בשם התמים "פסטיבל מסורתי". זאת על אף שידוע שאירועים אלו נושאים אופי מיליטריסטי ומופצים בהם דברי שנאה למתנגדי המשטר. לאחר המהומות בגיסן ובשטוטגארט, שרת הפנים של גרמניה, ננסי פיזר, מחתה על המהומות והבהירה: "עימותים זרים לא יכולים להתנהל בארץ שלנו".²⁶

גם שר המשפטים השוודי, גונאר סטרומר, טען שאין הצדקה לכך שמדינתו תאלץ להיות מעורבת בעימותים פנימיים של מדינות אחרות.²⁷

עם זאת, העלייה במספרם של אירועי השגרירות שבוטלו בשנה האחרונה, מעידה על כך שגם במדינות דמוקרטיות החלו לתעדף את ביטחונם של פליטים ולעיתים אף אזרחים ושוטרים על פני חופש ההתאגדות של תומכי המשטר, חשוב ככל שיהיה.

הפסטיבלים והעימותים האלימים והתמודדות הרשויות בישראל

רקע לאירועים ומאמצי קהילת הפליטים למנוע את העימות

מידי יום העצמאות האריתראי, נהגה שגרירות אריתריאה בישראל לערוך אירוע שעל פי עדויות משתתפיו, עלותו לכל משתתף עמדה על סכומים הנעים בין \$150 ל-\$300. היו שנים בהן אירועים אלו עברו ללא עימותים משמעותיים ושנים אחרות במהלכן אירעו עימותים אלימים. בשנת 2020 נרצח תומך משטר בפתח הכנסייה,²⁸ ואילו בשנת 2021, במהלך אותם עימותים נדקרו שני מתנגדי משטר, שאחד מהם מת מפצעיו.²⁹

²⁶ Kamil Ahmed and Miranda Briant, [Eritrean diaspora vow to continue disrupting festivals that 'promote dictatorship'](#), The Guardian, August 12, 2023.

²⁷ שם

²⁸ גלעד מורג, [בסכין ובאלות: אריתראים תועדו כשרצחו תומך משטר בדרום תל אביב](#), ויינט, 8 ביוני, 2020

²⁹ סיון חילאוי, [הרוג בקטטה המונית בדרום תל אביב, התושבים חוששים: 'חיים באיזור מלחמה'](#), ויינט, 25 מאי, 2021

בקיץ 2023, לאחר עימותים קשים במדינות אחרות, כפי שפרטנו בפרק הקודם, דיווחו מתנגדי המשטר בישראל על נחישות רבה יותר מצד תומכי המשטר לערוך אירוע גדול, כזה שיחפה על ביטולם של אירועים מקבילים באירופה. בנוסף, התרבו האיומים מצד תומכי משטר ברשתות החברתיות לבל יעזו מתנגדי המשטר בישראל להפגין נגד קיום האירוע.³⁰

ב-26 באוגוסט 2023, שלח יו"ר ארגון "תקווה חדשה לאריתריאה", ברהנה נגאסי, פנייה למשטרת תל אביב, בתחינה לבטל את הפסטיבל, התריע שהאירוע "עלול להגיע לשפיכת דמים" וציין שחברי הארגון "מבקשים ממשטרת ישראל שתפעל למניעת אלימות שתסכן חיי אדם":

Eritrean New Hope Organization

לכבוד,
משטרת ישראל תל אביב יפו

הנדון: התראה על אירוע המונים שמלווה באיומים אלימים ברשתות החברתיות

26/08/2023
שלום רב,

ביום שבת 02/09/2023 שגרירות אריתריאה בישראל מתכננת אירוע פוליטי, האירוע המתוכנן המלווה באיומים של תומכיו, באותו מידה מתוכננת הפגנת התנגדות מצד המתנגדים לדיקטטורה, אירועים כאלה התרחשו במהלך חודש יולי אוגוסט ברחבי העולם, כגון, גרמניה, שוודיה, בריטניה, קנדה וארצות הברית, האירועים שצוינו הופסקו עקב אלימות קשות שסיכנו חיים הן של תומכים ומתנגדים הן אזרחים מיקומים. בישראל היו בעבר אירועים מדמים כאלה שיצאו משליטה גבו מחיר כבד מאנשים ולקח לנו הרבה זמן ארגוני הקהילה להרגיע אותם, עכשיו בעקבות האירועים ברחבי העולם והתגרויות של שגריר אריתריאה ותומכיו האיומים להסלמה שוב פעם חזרו וזה עלול להגיע לשפיכת דמים מיותרים.

הינה עדות איום בפייסבוק [התארגנות של גברים](#) של חוליה מאורגנת שיש בה רק גברים היום שבת 26/08/2023 שנועדה להפחיד ולאיים באופן מפורש לקראת האירוע לשבוע הבא.

לאור האמור אנחנו בתור ארגון קהילתי שפועל לטובת חיים שקטים של הקהילה בתחומים שונים מביעים את דאגתנו נחשש ממשל לחיי אדם ומבקשים ממשטרת ישראל שתפעל למניעת אלימות שתסכן חיי אדם.

צוות אגון- Eritrean New Hope Organization
יו"ר ברהנה נגאסי

Eritrean New Hope Organization

eritreannewhope@gmail.com

³⁰ דוגמאות לאיומים ברשתות תחת פרסומי התארגנות של מאות תומכי המשטר בסופ"ש לפני האירוע ניתן היה למצוא [בפייסבוק](#), בתגובות להודעה זו ואחרות. האיומים המפורשים נמחקו מהרשתות לאחר ביצוע מעצרים על ידי המשטרה. תיעוד סרטוני איום כאלו נמצא במשרדי המוקד.

ב-27 באוגוסט 2023, נציגים ממתנגדי המשטר נפגשו עם שוטרי תחנת שרת והתריעו בפניהם על האיומים שהם סופגים מתומכי המשטר ברשתות החברתיות. הם סיפרו על העימותים האלימים ברחבי העולם באותו החודש ושטחו בפני המשטרה את בקשתם לביטול האירוע.

משהבינו הפעילים שהמשטרה אינה מתכוונת לבטל את האישור לאירוע, פנו לעזרתה של אלזה צ'ירום, פעילת זכויות אדם בריטית ממוצא אריתראי המנהלת את ארגון "זכויות אדם לאריתריאה" ומסרו לה את פרטיו של איש המשטרה עמו עמדו בקשר בעניין זה, גיא אליהו. צ'ירום שלחה לאליהו הודעה מפורטת המפצירה במשטרת ישראל לבטל את האירוע על מנת "להימנע מפרעות, אבדן חיי אדם ונזק לרכוש". ההודעה כללה הפניות לכתבות שפורסמו לאחרונה על האלימות שהציפה את הפסטיבלים של שגרירויות אריתריאה ברחבי העולם. לדברי צ'ירום, גיא לא ענה לפניותיה החוזרות ונשנות.³¹

ביום 29 באוגוסט 2023, לאחר שהחלו להבין שיתכן שהפסטיבל לא יבוטל, מסרו עורכי הדין כהן ובן-שחר למשטרת מחוז תל אביב בקשה לקיום אספה / הפגנה בשם קבוצה נגד תומכי המשטר האריתריאה במשך כל היום ברחוב המסגר בתל אביב, אשר בסמוך לו תוכנן אירוע השגרירות. המפגינים הגדירו את מטרת ההפגנה "הבעת התנגדות לתומכי משטר אריתריאה". בסעיף "מספר משוער של אנשים" ציינו מארגני ההפגנה: 4000 איש. בטופס הבקשה להפגנה ציינו המארגנים בשמותיהם את תומכי המשטר אשר מאיימים עליהם ברשתות החברתיות וכן ציינו במפורש: "יש סבירות גבוהה לאלימות בין הקבוצות מאריתריאה".³²

על אף ההיערכות לקיומו של הפסטיבל, קהילת הפליטים לא פסקה מניסיונותיה להביא לביטולו. ביום 30 באוגוסט 2023, שבעה מנהיגי דת אריתראים, המשרתים קהילות בערים אילת, תל אביב, אשדוד, אשקלון וירושלים מסרו מכתב למשטרת מחוז תל אביב שכותרתו "בקשה למניעת אירוע שנוי במחלוקת". במכתבם ציינו שבעת הכמרים: "גישתה של

³¹ על סמך ראיון טלפוני עם אלזה צ'ירום ביום 2 ספטמבר 2023. העתק ההודעה לגיא אליהו הועבר גם לכותבת דוח זה.

³² העתק הבקשה נמצא במשרדי המוקד.

הכנסייה האורתודוקסית האריתראית היא הקפדה על שמירת השלום והאחוזה בין כל המאמינים שכן כולם אחים הם. אין אנו רואים פגם בחילוקי דעות, שכן הם חלק מהחיים של כל בני האדם, אבל אסור שחילוקי הדעות יביאו לריב ולמדון בין אחים עד כדי אלימות. ממעקב אחר הדברים המתפרסמים ברשתות החברתיות אנו נוכחים לדעת שיש סביב האירוע מתח גדול מאד בין חברי הקהילה האריתראית בישראל. מתח מסוג זה בעבר גרר אחריו פעולות אלימות שאנו מתנגדים להן ורוצים למונען. מארגני האירוע מנסים להעביר מחלוקת פוליטית פנימית באריתראיה למדינות אחרות בעולם שיש בהן קהילות אריתראיות ובכך הם גורמים להתססה של הרוחות כפי שאנו רואים ברשתות החברתיות. מדינות מסויימות במערב כגון הולנד, בריטניה וקנדה אסרו לקיים אירועים מהסוג המתוכנן כעת בתל אביב, בעקבות אלימות שנלוותה לאירועים הללו שהתקיימו בשבדיה, ארצות הברית וגרמניה. לאור האמור לעיל, במטרה למנוע התלהטות יצרים שסופה עלול חלילה לגרום לאסון, אנו מבקשים שלא לאפשר את קיום האירוע המתוכנן.":

30.8.2023

לכבוד
משטרת ישראל
מחוז תל אביב
רחוב סלמה 18
תל אביב-יפו

הנדון: בקשה למניעת אירוע שנוי במחלוקת

אנו, המנהיגים הדתיים של הכנסיות האריתריאיות בישראל החתומים מטה, פונים אליכם בבקשה למנוע את האירוע, המתוכנן ליום 2.9.2023 ברחוב יד חרוצים 11 בתל אביב, שמארגנת קבוצה מקרב תושבי אריתריאה המתגוררים בישראל.

הסיבות לבקשתנו זו הן כדלקמן:

- גישתה של הכנסיה האורתודוקסית האריתריאית היא הקפדה על שמירת השלום והאחוזה בין כל המאמינים, שכן כולם אחים הם. אין אנו רואים פגם בחילוקי דיעות, שכן הם חלק מהחיים של כל בני האדם, אבל אסור שחילוקי הדעות יביאו לריב ולמגוון בין אחים עד כדי אלימות. ממעקב אחר הדברים המתפרסמים ברשתות החברתיות אנחנו נוכחים לדעת שיש, סביב האירוע, מתח גידול מאוד בין חברי הקהילה האריתריאית בישראל. מתח מסוג זה, בעבר, גרר אחריו פעולות אלימות שאנו מתנגדים להן ורוצים למונען.

- מארגני האירוע מנסים להעביר מחלוקת פוליטית פנימית באריתריאה למדינות אחרות בעולם, שבהן יש קהילות אריתריאיות, ובכך הם גורמים להתססה של הרוחות כפי שרואים ברשתות החברתיות. מדינות מסוימות במערב, כגון הולנד, בריטניה וקנדה, אסרו לקיים אירועים, מהסוג שמתוכנן כעת בתל אביב, בעקבות אלימות שנלוותה לאירועים הללו שהתקיימו בשבדיה, ארצות הברית וגרמניה.

לאור האמור לעיל, במטרה למנוע התלהטות יצרים שסופה עלול, חלילה, לגרום לאסון, אנו מבקשים שלא לאפשר את קיום האירוע המתוכנן.

בברכה

שם

Keshi Tekleab, Kdst Slasie Church – Elat

Keshi Pawlos, Kdst Dengelmariam Church – Tel Aviv

Keshi Kidane, Kdus Michael Church – Ashdod

Keshi Amanuel, Kdst Chedane Mehret Church – Ashkelon

Keshi Tesfayohanes, Kdus Gabriel Church – Tel Aviv

Keshi Zemichael, Abune Aregawi Church – Jerusalem

Keshi Mehreteab, Abune Teklehaymanot Church – Tel Aviv

על אף כל זאת, נמנעה המשטרה מביטול האירוע במתחם יד חרוצים בתל אביב ואישרה למתנגדי המשטר את קיום ההפגנה בתנאים אותם ביקשו.

ביום 1 בספטמבר, יום לפני הפסטיבל, העלה העיתונאי בר פלג כתבה לעיתון הארץ שכותרתה "פסטיבל של שגרירות אריתריאה מעורר חשש לעימותים אלימים בין אנשי הקהילה". בכתבה מציין פלג: "ברהנה נגאסי, מתנגד המשטר ויו"ר עמותת "תקווה חדשה לאריתריאה" הזהיר

בשיחה עם הארץ כי "בשני הצדדים יש תכנון להגיע ולעשות בלגאן, כמו באירופה". הוא אמר שתומכי משטר איימו על מפגינים וקרא לנקוט צעדים נגד מי שחוגגים כתומכי משטר.³³

הפסטיבל וההפגנה נגדו בתל אביב ב – 2 בספטמבר 2023

ביום שבת, 2 בספטמבר 2023, בשעות הבוקר המוקדמות, הגיעו להערכת המפגינים כ- 4,000 מתנגדי משטר באוטובוסים מרחבי הארץ כפי שתוכנן. המשטרה לא אפשרה להם להגיע לרחוב המסגר שאושר להפגנה וניסתה לרכז אותם מספר רחובות משם באמצעות מחסומים ושוטרים.

לדברי המפגינים, כבר בסביבות השעה עשר בבוקר, שעתיים לפני מועד תחילת הפסטיבל, דרשה המשטרה ממארגני ההפגנה להתפזר וזאת על אף שתומכי המשטר, אשר מולם ביקשו להפגין, טרם הגיעו. לדברי מארגני ההפגנה, על אף מורת רוחם, הם הבהירו לקהל המפגינים את דרישת המשטרה. היו בין המפגינים שזעמו על מניעת האפשרות למחות על האירוע בפני התומכים והם פרצו את מחסומי המשטרה, הגיעו לאולם האירוע ברחוב יד חרוצים והשחיתו אותו באופן שלא אפשר עוד לעשות בו שימוש. בלהט המהומות, שברו המפגינים גם חלונות ראוה של חנויות בקרבת האולם ואף חלון של מכונית משטרה שעמדה בסמוך.

נציגי משטרת תל אביב דיווחו לאמצעי התקשורת על הפתעתם מעוצמת העימותים ועל כך שנערכו לכמה מאות מפגינים בלבד, זאת על אף שאישרו מבעוד מועד הפגנה ל-4000 איש.³⁴ השוטרים המופתעים, דיווחו שחשו בסכנה שהביאה אותם לירי חי במפגינים. לדברי נציג מגן דויד אדום, 15 מהמפגינים הגיעו לבתי החולים עם פצעי ירי חי. רק בעקבות התפתחות העימותים, ערכו במשטרה הערכת מצב והוחלט על הקפצת מאות שוטרים לאיזור. כשעתיים מאוחר יותר, עם הגעת תומכי המשטר האריתראי לאזור, התרבו העימותים בין תומכי המשטר

³³ בר פלג, "[פסטיבל של שגרירות אריתריאה מעורר חשש לעימותים אלימים בין אנשי הקהילה](#)", הארץ, 1 ספטמבר 2023.

³⁴ יהושע (ג'וש) בריינר, [במשטרה מודים כי נכשלו בהיערכות למהומות בתל אביב: "זלזלו באירוע"](#), הארץ, 2 ספטמבר 2023.

למתנגדיו ברחובות דרום תל אביב. כוחות המשטרה הגדולים שהתייצבו באזור, ביצעו ירי של כדורי ספוג, זרקו רימוני הלים וגז ואף עשו שימוש באלות במסגרת המאמץ לפיזור המפגינים.³⁵ המשטרה השיגה שליטה על המהומות בדרום העיר רק בסביבות השעה ארבע אחרי הצהריים. עד לסופו של אותו יום שבת ציינו הרשויות 157 פצועים באותם עימותים, 49 מהם שוטרים. בסוף היום נותרו מאושפזים בבתי החולים 67 מהפצועים, ביניהם 19 פצועים במצב קשה.³⁶

מעצר המפגינים בישראל והתנהלות המשטרה

ביום ההפגנה, יום שבת 2 בספטמבר 2023, דווח באמצעי התקשורת כי נעצרו 39 אזרחי אריתריאה בגין מעורבות אלימה בהפגנה וכי "בכליהם נתפסו אלות, גז מדמיע ואף שוקר חשמלי".³⁷ ביום המחרת, יום ראשון, 3 בספטמבר 2023, כבר דווח שמוחזקים 52 עצורים בידי המשטרה.³⁸ לגבי מרבית העצורים לא נמצאו ראיות אשר קושרות אותם לביצוע עבירות אלימות או פגיעה ברכוש, אולם לנוכח חומרת האירועים כמכלול, נעתרו בשלב הראשון בתי המשפט השלום והמחוזי לבקשות המשטרה להארכת מעצר של כל מי שקשר את עצמו בחקירתו להשתתפות בהפגנה.³⁹

לפחות 14 עצורים נעצרו בבתי חולים, חמישה מהם נעצרו רק שלושה ימים לאחר האירוע, בהיעדר ראיות הקושרות אותם לעברות כלשהן.⁴⁰ שניים מהעצורים שנעצרו ביום ההפגנה ואשר בית המשפט המחוזי אישר את הארכת מעצמם, ערערו על החלטה לבית המשפט העליון.⁴¹ בדיון שנערך ביום שני, 4 בספטמבר 2023, הבהירה כבוד השופטת יעל וילנר: "בית משפט

³⁵ בר פלג, יהושוע (ג'וש) בריינר ועידו אפרתי, [כ-150 פצועים בעימותים בין תומכי ומתנגדי משטר מאריתריאה ושוטרים בת"א](#), 2 ספטמבר 2023.

³⁶ שם.

³⁷ שם.

³⁸ ארז הראל, [התושבים זעמו על בן גביר שביקר בדרום ת"א, השר ענה: 'מי שילם לכם?'](#), וואלה, 3 ספטמבר 2023.

³⁹ מ"י 1319-09-23 מיום 2 ספטמבר 2023, מ"י 679-09-23 מיום 5 ספטמבר 2023.

⁴⁰ מ"י 1258-09-23 מיום 5 ספטמבר 2023.

⁴¹ ערעור על החלטות בית משפט מחוזי ת"א-יפו עמ"י 3206-09-23 ועמ"י 3184-09-23.

השלום אמר אין כלום. הדבר היחיד זה עצם הנוכחות שלהם בהפגנה. עם כל הכבוד, זה לא עילת מעצר".⁴²

כשטען נציג המדינה, עו"ד שוהם ש"יש עברה של התפרעות" ושקיים חומר שלא הוצג בדוחות הפעולה, הבהירה השופטת וילנר: "להכניס אדם למעצר גם לשעתיים אי אפשר בלי עילה". השופטת החזירה את הדיון לבית משפט השלום על מנת שידון בראיות שלא הובאו בפניו קודם לכן.⁴³

ביום ראשון, 3 בספטמבר 2023, נערכה ישיבת שרים מיוחדת במשרד ראש הממשלה ואשר במסגרתה הוחלט כי "הטיפול בתיקים נגד העצורים שאין נגדם די ראיות יועבר לרשות האוכלוסין, במטרה לפתוח בהליך השמתם במשמורת. שאר העצורים יובאו להארכת מעצר במטרה להגיש נגדם כתבי אישום".⁴⁴

מבחינת הפרוטוקולים של דיוני העצורים בפני בית הדין שבכלא, עולה ש-53 אזרחי אריתריאה שנעצרו ביום ההפגנה הועברו למעצר מנהלי, לאחר שהוארך מעצרו של חלקם אך לא הוגש נגדם כתב אישום. אחרים הועברו למעצר מנהלי לאחר שבתי המשפט סרבו לאשר את הארכת מעצרו הפלילי, ללא ראיות לביצוע עברה פלילית. לפחות 14 מהעצורים, לא נעצרו במהלך ההפגנה, אלא בבתי החולים איכילוב ובילינסון, אליהם הובאו לאחר שנפצעו באותו יום. אחד מהם הגיע לבית החולים ללוות את אחד המפגינים הפצועים, ונעצר גם הוא. מדיוני בית הדין ניתן להבין שאחדים מבין העצורים בבתי החולים נעצרו בטרם השלימו את הטיפול בפציעותיהם. לפחות שלושה מאלו שנעצרו בבית החולים, כלל לא השתתפו בהפגנה וגם לא הזדהו פוליטית עם מי מהצדדים. האחד עובד בחנות מכולת סמוכה לאזור הפרעות, השני רק יצא מביתו והותקף, ואילו השלישי היה בדרכו לחתונה. שלושתם הותקפו באופן שהביאו לאשפוזם ואז למעצרו. מבין העצורים האחרים, 15 הזדהו כתומכי משטר שהגיעו למקום על מנת להשתתף בפסטיבל אותו

⁴² בש"פ 6563/23, החלטה מיום 4 ספטמבר 2023

⁴³ שם.

⁴⁴ בר פלג ויהונתן ליס, [כדי לאלצם לעזוב, המדינה תפעל לכלוא ללא משפט את רוב העצורים במהומות בת"א](#), הארץ, 4 ספטמבר 2023.

ארגנה שגרירות ארצם. הם ויתרו על שירותי הסנגוריה הציבורית ונעזרו בשירותיו של עו"ד אריה שרעבי, המספק שירותים משפטיים לשגרירות אריתריאה בישראל.⁴⁵

מכל אותם 53 עצורים, רק שניים הודו שהחזיקו דגל על מקל, שלישי הודה שהחזיק מקל ללא דגל, רביעי הודה באחזקת שוקר חשמלי ואילו חמישי הודה באחזקת גז פלפל להגנה עצמית. במסמכי המשטרה לא היו כל ראיות לשימוש בכלי הנשק על ידי חמשת העצורים שהודו באחזקתם, וגם לא היו ראיות לעברה כלשהי מצד שאר העצורים. הם נעצרו רק משום שהשתתפו בהפגנה עברה התבקש ואף התקבל אישור מהמשטרה.

המשטרה העבירה לרשות ההגירה רשימה של 53 עצורים בה מפורטת "מעורבותם בפלילים" וזאת על מנת שניתן יהיה להמשיך ולהחזיקם במעצר מנהלי על פי המתווה הפלילי.⁴⁶ מתוך 53 העצורים ברשימת המשטרה, נרשם שנמצאו כלי תקיפה רק בידי 14 עצורים, כאשר אצל שניים מהם נרשם הדגל אותו נשאו ככלי תקיפה. הרשימה נראית כאילו חוברת בחופזה כאשר רשימת העברות הועתקה בפעולת "העתק – הדבק". כך למשל, רשימת העברות: "הפרעה במתן צו ציבור, תגרה, קשירת קשר לביצוע פשע, השתתפות בהתפרעות לאחר הוראת פיזור, חסימה או הפרעה בדרך ציבורית, החזקה שלא כדיון של אגרון או סכין" הופיעה בסדר זה לצד רבים מהשמות. לצד 18 משמות העצורים מופיעה העברה "החזקת סכין או אגרון". באותה רשימה עצמה, מצוין לצד שמות העצורים ששניים מהם נעצרו עם מקל, שלושה עם דגל, אחד עם "ככל הנראה סכין" ואחד עם גז ספריי. עם זאת, לצד 11 שמות של עצורים אחרים שצוין כי הם נאשמים ב"החזקת סכין או אגרון", צוין באותה רשימה עצמה שלא החזיקו כל כלי תקיפה בעת המעצר. ברשימת כלי התקיפה שנמצאו בידי העצורים מופיע הכלי "סכין" פעם אחת בלבד. לא מופיע

⁴⁵ שם, וכן פרוטוקול דיוני בית הדין בעניינם מיום 6 ספטמבר 2023, אשר חלקם הורדו ממאגר ההחלטות אך נמצאים במשרדי המוקד.

⁴⁶ גלגוליו של המתווה הפלילי מפורטים בפרק ו' בדוח זה ובהרחבה רבה יותר בדוח המוקד, [משפט אחד יהיה לכם](#), 7 אוקטובר 2017. על התפתחות ההבניה המשפטית של מדיניות השיטור, הגבלת חירותם של הפליטים ואידוק הזיקה עם השיטור הפלילי ראו גם: אבינועם כהן, [השגת גבול: מעצר מבקשי מקלט בשוליים המתרחבים של המשפט הפלילי](#), משפט צדק? ההליך הפלילי בישראל - כשלים ואתגרים. עורך: אלון הראל, הפקולטה למשפטים אוני' תל אביב, 2018.

ברשימה אף "אגרופן" ועדיין "הוצמדה" עברה זו ללא פחות מ – 18 עצורים, במסגרת המאמץ להצדיק את כליאתם המנהלית על פי המתווה הפלילי ללא הגבלת זמן.⁴⁷

עוד בטרם נודעו עובדות מטרידות אלו, פנה המוקד עם ארגוני זכויות אדם נוספים ליועמ"ש לממשלה בבקשה להתערבות מיידית על מנת להבטיח את שחרורם המידי של עצורים שאין ראיות למעורבותם בפלילים.⁴⁸

מעצר מפגינים במעצר מנהלי ללא הגבלת זמן על פי המתווה הפלילי

כאמור - ביום ראשון, 3 בספטמבר 2023, נערכה ישיבת שרים מיוחדת במשרד ראש הממשלה ואשר במסגרתה הוחלט כי "הטיפול בתיקים נגד העצורים שאין נגדם די ראיות יועבר לרשות האוכלוסין, במטרה לפתוח בהליך השמתם במשמורת".⁴⁹

סקירת השתלשלות המאורעות בעניינם של כמה מהעצורים מבהירה היטב את התנהלות הפסולה של המשטרה, רשות ההגירה ובית הדין לביקורת משמורת גם ביום ההפגנה וגם בימים שאחריה. הסקירה הבאה גם משקפת את הקלות בה ניתן לעשות שימוש במתווה הפלילי על מנת לכלוא במעצר מנהלי ללא הגבלת זמן אנשים חפים מפשע שנאלצו להימלט לישראל לא דרך מעבר גבול מוסדר.

מעצר פצועים בבית חולים ללא ראיות לעברה פלילית וכליאתם על פי המתווה הפלילי

העצור הראשון שאותר בכלא גבעון על ידי הצוות המשפטי של המוקד הוא א"מ, אזרח אריתריאה בן 45, שנעצר על ידי המשטרה בבית החולים ביום ההפגנה, לאחר שפונה לשם על ידי אמבולנס. לדבריו, הוא כלל לא השתתף בהפגנה אלא רק יצא מביתו כשהוא לבוש בחליפה מהודרת, בדרכו

⁴⁷ משטרת ישראל, דו"ח מסתננים מעורבים בפלילים שהועברו לרשות האוכלוסין למשמורת, 4 ספטמבר 2023. העתק הדוח המלא מצורף כנספח בסוף דוח זה.

⁴⁸ פנייה ליועמ"ש לממשלה עו"ד גלי בהרב מיארה, [מעצרים המנהלי של 52 אזרחי אריתריאה](#), המוקד לפליטים ולמהגרים, האגודה לזכויות האזרח בישראל, א.ס.ף. ארגון סיוע למבקשי מקלט ופליטים, היא"ס ישראל, ARDC, הועד נגד עינויים ורופאים לזכויות אדם ישראל, 7 ספטמבר 2023.

⁴⁹ הש"ל 44.

לציין אירוע משפחתי והותקף. מאחר ונפצע, מישהו הזמין אמבולנס שפינה אותו לבית החולים, שם נעצר.⁵⁰

א"מ נחקר במשטרה בחשד ל"קשירת קשר לביצוע פשע, התפרעות לאחר הודעת פיזור, החזקת סכין או אגרופן". הוא הובא להארכת מעצר ראשונה בלילה שבין ה 2 ל 3 בספטמבר בבית משפט השלום.⁵¹ השופטת אביטל אמסלם גלבוה ציינה בעניינו: "כל שמציגה לפני היחידה החוקרת הוא את במ/28 גרסתו של החשוד. אין כל דוח פעולה המלמד כי גרסתו של החשוד נסתרה. החשוד ציין כי בסה"כ יצא מביתו בעודו לבוש בחליפה, קפצו עליו התומכים בשלטון אריתריאה והיכו אותו בברזלים. החשוד שב וטוען פעם אחר פעם כי לא השתתף באף הפגנה... מלבד היותו של החשוד בן מדינת אריתריאה, לא קיים כל חשד סביר, ובטח ובטח שהיותו בן מדינה מסוימת לא יכול להצדיק מעצרו."⁵²

לאחר יום ארוך של דיונים, השופטת אמסלם גלבוה הורתה על שחרורו המידי של א"מ בין רבים אחרים, בשעה אחת לפנות בוקר, תוך שהיא מותחת ביקורת כללית על התנהלות המשטרה.⁵³ המשטרה התעקשה לעכב את ביצוע השחרור והשופטת אפשרה לעכב את השחרור ביום נוסף. ערר שהגישה המשטרה התקבל באופן חלקי ואפשר הארכת מעצר ליומיים נוספים, עד ליום שלישי, 5 בספטמבר, בשעה 11:00 בבוקר. עם זאת, א"מ לא שוחרר בשעה 11:00 ולאחר שעות ארוכות, בלילה שבין יום שלישי לרביעי, הוא הועבר עם עצורי ההפגנה האחרים לכלא גבעון למעצר מנהלי. ביום המחרת, יום רביעי, פגשה אותו עו"ד נטע משלי, מנהלת הצוות המשפטי של המוקד ונטלה על עצמה את ייצוגו.

דיון בעניינו נקבע בבית הדין שבכלא יום למחרת, ביום חמישי, 7 בספטמבר, בפני הדיין איתיאל גבעון. גם בעת הדיון בכלא גבעון, עדיין לא היה בתיקו של א"מ כל דוח מעצר.

⁵⁰ מס' מוחזק 9207099.

⁵¹ מ"י 1319-09-23 ימ"ר תל אביב נגד צגאי ואח', 4 ספטמבר 2023. חשוד 28 עמ' 38-39.

⁵² שם, עמ' 38-39.

⁵³ שם, עמ' 50.

עו"ד מישלי, התייצבה לדיון עם פעילת זכויות האדם נועה קאופמן שהכירה את א"מ אישית מהתקופה בה היה מועסק בבית האבות בו התגורר סבה. הסכמתה של קאופמן לערוב לשחרורו של א"מ סייעו ככל הנראה להחלטת הדיין על שחרורו בערבות של 500 ₪ באופן מיידי והפקדת 3000 ₪ נוספים רק לאחר השחרור. א"מ שוחרר באותו היום כאשר לגופו החליפה בה נעצר חמישה ימים קודם לכן והיה הראשון מעצורי ההפגנה ששוחרר מהכלא.

גם ט"מ, אזרח אריתריאה בן 47, נעצר באותו הלילה בבית חולים וולפסון.⁵⁴ הוא נפצע באופן חמור יותר מא"מ שכן ספג פגיעת ירי כדור גומי ברגלו וסבל עדיין מכאבים עזים בעת המעצר. בדוח המעצר של ט"מ צוין שנאסף מבית החולים בחשד להפרת הסדר הציבורי וכן צוין שהשוטר קיבל הנחייה לאסוף את "החשודים", ט"מ וכן א"מ (אשר סיפורו פתח פרק זה) לאחר קבלת טיפול רפואי.

בניגוד לא"מ, ט"מ השתתף בהפגנה ואף הודה בתחנת המשטרה שלא עזב את המקום עם דרישת המשטרה בבוקר אותה שבת. עם זאת, הוא הכחיש בתוקף כי נהג באלימות או נשא כלי היכול להיחשב ככלי נשק. הוא נחקר בחשד ל"קשירת קשר לביצוע פשע, השתתפות בהתפרעות לאחר הוראת פיזור, הפרעה במתן צו פיזור, תגרה, חסימה או הפרעה בדרך ציבורית".

גם ט"מ הועבר למעצר מנהלי בכלא גבעון בלילה שבין יום שלישי לרביעי. בחוות הדעת שהועברה מהמשטרה לרשות ההגירה צוין שהוא "חשוד בקשירת קשר לביצוע פשע, השתתפות בהפגנה ותגרה". בשימוע לשלילת אשרתו הכחיש ט"מ כל קשר למעשי האלימות.

לדיין בית הדין בכלא, ד"ר יוסי ברדא, אמר ט"מ: "הגעתי למדינת ישראל כי במדינה שלי יש מלחמות. השתתפתי במחאה בתל אביב. אלה שעשו מסיבה, אנחנו לא רצינו שיעשו מסיבה והפגנו. באנו מוכנים. הפגנו אבל עמדנו על כך שלא יעשו את המסיבה באותו יום. המשטרה זרקו עלינו דברים, שפכו עלינו מים, נתנו לנו מכות. אני קיבלתי מכה. הייתי בבית חולים. כשהלכנו

⁵⁴ מס' מוחזק 9207075

לתחנה מרכזית, הרביצו לנו. היה נשק, ירו שם, חשמלו אותי. המשטרה לא ביקשה ממני ללכת מפה, אלא רק ירו עלינו והרביצו לנו.⁵⁵

בפרוטוקול השימוע שבתיקו, "הודבקה" בטעות החלטה של עצור אחר, מתומכי המשטר, כך שאין בידי המוקד החלטה תקינה על השמתו במשמורת. גם מערכת המשפט התעלמה מכך שנכלא אדם שלא התקבלה החלטה תקינה על השמתו במשמורת.

בימים הראשונים למעצרו, יוצג ט"מ על ידי משרד כהן – בן-שחר. על פי פרוטוקול בית הדין נמסר למשרד עורכי הדין שלא יערך דיון בשעות הלילה ולאחר שעורכי הדין עצבו את המקום, קיים הדין יוסי ברדא דיון בעניינו ונמנע משחרורו כפי שנמנע משחרורם של כל עצורי ההפגנה האחרים.

מעקב המוקד מעיד על כך שעד ה – 20 בספטמבר 2023, כמעט שלושה שבועות לאחר ההפגנה והמעצר, התקבלו החלטות שחרור רק עבור 19 מבין המפגינים העצורים, ואלו נדרשו לשלם סכומי ערבות שונים שהגיעו עד 7000 ₪ כתנאי לשחרורם.

מאחר והוחלט על ביטול רישיון הישיבה של ט"מ בהיעדר כל ראיות למעורבות בפלילים, הצוות המשפטי של המוקד לקח על עצמו את ייצוגו של ט"מ בהליכי הערעור והגיש ב 21 בספטמבר 2023 ערר לבית הדין לעררים. כן הגיש צוות המוקד בקשה לצו ארעי וצו ביניים שבמסגרתו יורה בית הדין על שחרור ממשמורת עד הכרעה בערר.⁵⁶

רק כעבור שבוע, ביום 26 בספטמבר, נדחתה הבקשה לצו ארעי והמדינה נדרשה להגיב עד ליום 11 באוקטובר 2023. למחרת היום צוות המוקד הגיש בקשת רשות ערעור שהתייתרה ונמחקה ביום 7 באוקטובר 2023, עם קבלת הבקשה לדחיית מועד הגשת התגובה של הפרקליטות. ב- 10 באוקטובר 2023, ייצג המוקד את ט"מ בדיון בבית הדין שבכלא, שם התעלם הדיין יוסי ברדא מכל הטענות אודות אי חוקיות צו המשמורת ואישר את הצו המאפשר את המשך כליאתו של ט"מ.⁵⁷

⁵⁵ פרוטוקול דיון בית הדין לביקורת משמורת בעניינו של ט"מ, מוחזק 9207075, מיום 5 ספטמבר 2023.

⁵⁶ ערר (ת"א) 3515-23

⁵⁷ החלטת בית הדין בעניינו של ט"מ, מוחזק מס' 9207075 מיום 10 אוקטובר 2023.

ב-11 באוקטובר 2023, דיין בית הדין לעררים איתיאל גבעון, דחה את הבקשה לצו ביניים תוך שהוא מתעלם מכך שהחלטה על כליאתו של ט"מ היא בעצם החלטה בעניינו של תומך משטר ש"הודבקה" בשוגג (ככל הנראה בפעולת "העתק – הדבק" שגויה) על מסמכיו של ט"מ. הדיין גבעון אף קבע בהחלטתו שט"מ נורה עקב התנגדותו למשטרה וזאת על אף שלא היו לטענה זאת כל ראיות.⁵⁸

צוות המוקד עמד להגיש בקשה נוספת לרשות ערעור מנהלי נגד דחיית הבקשה לצו ביניים, כשב-18 באוקטובר 2023, ככל הנראה בעקבות פרוץ מלחמת חרבות ברזל, החליטו פקידי הרשות על שחרורם של כל המפגינים מתנגדי המשטר שהיו כלואים ללא ראיות בתנאי שיפיקו ערבויות בסכומים שנעו בין 2,000 ₪ עד 20,000 ש"ח. ט"מ שוחרר בערבות כספית של 5000 ₪.

שימוש במתווה הפלילי למעצר פליטי אריתריאה גם לאחר ההפגנה

גם לאחר שהסתיימו העימותים האלימים, המשיכה המשטרה לעשות שימוש בלתי חוקי במתווה הפלילי על מנת לעצור אזרחי אריתריאה ללא ראיות לעברות פליליות ולהעבירם למעצר מנהלי.

במספר לא מבוטל של דיונים בבית הדין בכלא, הבהיר ממונה ביקורת הגבולות מטעם הרשות שהוקמה ועדה לבחינת הרחקתם של אזרחי אריתריאה. הדיין יוסי ברדא נמנע משחרורם של עצורים בטענה ש"לנוכח הודעת המבקשת על כינוס קבינט מיוחד לטיפול בנתיני אריתריאה השוהים בישראל, ברי כי סוגיית אופק ההרחקה טרם הוכרעה בשלב זה. מכל מקום, בשלב זה המוחזק אינו שווה יותר מ-60 ימים רצופים במשמורת ונראה כי אין לשלול מהמבקשת בחינת אפשרות הרחקה למוחזק, בפרט במסגרת זמן זה."⁵⁹

כך הוארך מעצרו של פליטי אריתריאה במהלך חודשים אלו בתואנת שווא ש"סוגיית אופק ההרחקה טרם הוכרעה". עם זאת, בתשובה לשאלת חופש מידע של המוקד, הודתה הממונה על חופש המידע ברשות ההגירה ביום 5 בנובמבר 2023 ש"בשלב זה טרם הוקמה ועדה".

⁵⁸ ערר (ת"א) 3515-23, החלטה מיום 11 אוקטובר 2023.

⁵⁹ דוגמה מפרוטוקול דיון בעניינו של מוחזק מס' 9207063 מיום 10 באוקטובר 2023.

שני פליטים אריתראים שייצג המוקד בימים שלאחר ההפגנה, נעצרו רק משום ששוטרי מרחב ת"א החזיקו בפרטיהם ומספרי טלפניהם. השניים הם ממנהיגי הקהילה שפנו לתחנת שרת במשטרה עוד ביום 27 באוגוסט, על מנת להזהיר מפני הצפוי ולהפציר במשטרה לבטל את הפסטיבל שאמור היה להיערך בסופו של אותו שבוע.

מנהיג הקהילה הראשון שנעצר על ידי המשטרה בגין השתתפות בהפגנה הוא ק"ג, שנמצא זה שנים ארוכות בקשר רציף וחיובי עם המשטרה במסגרת המאמצים למגר פשיעה בקהילה. מספר טלפנו מצוי בידי רכזי המודיעין של המשטרה והם עושים בו שימוש תדיר.⁶⁰

ק"ג השתתף בהפגנה, אך לא לקח כל חלק בעימותים האלימים. שלושה ימים לאחר העימותים, ביום שלישי, 5 בספטמבר, 2023, התקשרו לק"ג מתחנת שרת במשטרה והזמינו אותו לתחנה מבלי לומר לו לאיזה צורך. כשהתייצב בתחנה, נעצר ונחקר על מעורבותו בהפגנה. ק"ג הסביר שאכן היה בין מארגני הפגנת מתנגדי המשטר, שעבורה ניתן רישיון משטרה. עם זאת, בשלב מסוים האירוע יצא משליטה כשהגיעו אנשים רבים שלא שמעו או לא הקשיבו לקריאותיו של ק"ג להתפזר. הוא עלה על אחד הגגות לצלם את האירועים על מנת שיהיה בידיו תיעוד למקרה שמישהו ייפצע. לאחר החקירה לא התבקשה הארכת מעצרו אך הוא בילה את הלילה על ספסל בתחנת המשטרה.

ב-6 בספטמבר 2023 הוא הועבר לידי פקחי רשות ההגירה ונערך לו שימוע לפני ביטול רישיון השהייה. בשימוע התברר לו שהוא הואשם ב"תקיפת שוטר בעת מילוי תפקידו" וזאת על אף שלא נמצא כל שוטר שהתלונן על כך שהותקף על ידו. כן הואשם ב"התנהגות העלולה להפר את שלום הציבור וקשירת קשר לביצוע פשע". בשימוע הכחיש ק"ג כל קשר למעשי האלימות, אך הוא הועבר למעצר מנהלי בכלא גבעון. בפרוטוקול השימוע צוין שנעצר בבית החולים וזאת על אף שאין חולק על כך שכלל לא היה בבית החולים והגיע לתחנה בעקבות שיחה טלפונית מהמשטרה. ניתן להניח שמשפט זה הועתק בטעות מפרוטוקול של עצור אחר.

⁶⁰ מס' מוחזק 9207374.

ביום 10 בספטמבר 2023 נערך דיון בעניינו בבית הדין שבכלא. עו"ד נטע מישלי ועו"ד מיכל שוורץ מהמוקד הציגו בפני הדיינת את תעודת ההוקרה שק"ג קיבל ממשטרת ישראל, את מכתבו של מעסיקו של ק"ג שהעיד על אופיו הטוב, וכן טענות נגד חוקיות המעצר. הדיינת התרשמה שאין בתיק חומר ראיות שמעיד על החשדות שיוחסו לו ושחררה אותו ללא תנאים. טלפנו הנייד של ק"ג וכן הקורקינט והקסדה שלו מוחזקים עדיין כחומר ראיות במשטרה, על אף מספר פניות של המוקד להחזירם לרשותו.

גם ק"י, אם חד הורית לשלושה ילדים, תלמידי בית ספר יסודי, היא ממנהיגות הקהילה. גם היא, כמו ק"ג, השתתפה בפגישה בה ניסו מנהיגי הקהילה להניא את המשטרה ממתן אישור לעריכת הפסטיבל. ק"י השתתפה בהפגנה ולא עזבה את המקום לאחר תחילת העימותים האלימים, אך היא גם לא נטלה בהם חלק. מספר טלפונה הנייד של ק"י היה בידי המשטרה במסגרת שיתוף הפעולה של הקהילה עם משטרת ישראל למיגור האלימות.

ביום חמישי, 7 בספטמבר 2023, כאשר ילדיה היו בבית הספר, התקשר לטלפונה של ק"י שוטר שהזדהה כעובד דואר המבקש למסור לה חבילה. היא מסרה לו את כתובתה, וירדה לפגוש אותו בפתח הבניין, שם הזדהה כשוטר ועצר אותה, יחד עם שוטרת שהתלוותה אליו. לדברי ק"י, השוטרת נהגה בה באלימות בעת המעצר. השוטר שעצר את ק"י, ציין בדוח הפעולה שק"י זוהתה במהלך ההפגנה, קוראת מסרים באמצעות המגפון. ציין שהיא זוהתה לאחר שהשתתפה בפגישה בתחנת המשטרה, פגישה שמטרתה להתריע מפני ההשלכות של קיום אירוע השגרירות. בחקירתה נמסר לה שהיא חשודה בקשירת קשר לביצוע פשע. נערך חיפוש בטלפונה, לכאורה בהסכמה. לאחר החקירה לא התבקשה הארכת מעצרה. נערך לה שימוע לפני ביטול רישיון ישיבה ולפני הוצאת צו הרחקה ומשמורת. במעמד השימוע אמרה ק"י: "אני לא מבינה למה אני פה... יש לי ילדים... אני לא יודעת מה לעשות".

ק"י הועברה לכלא גבעון באותו יום חמישי, כך שרק ביום ראשון אחר הצהריים התקיים דיון בבית הדין בעניינה. שלושת ילדיה הקטינים נאספו על ידי חברתה מבית הספר והועברו לאביהם המתגורר בעיר אחרת, המרוחקת ממוסדות החינוך שלהם. לו היתה ק"י נעצרת במעצר פלילי,

היא הייתה מובאת בפני שופט תוך 24 שעות, אך מאחר ונעצרה במעצר מנהלי, הובאה בפני בית הדין רק שלושה ימים לאחר המעצר. הדיינת הבהירה לנציג רשות ההגירה שאין בתיק חומר ראיות שמצדיק הותרה במשמורת ושהיא מציעה להם לשקול מחדש את החלטתם. עו"ד נטע מישלי ביקשה מהדיינת לקבוע תנאים שיאפשרו את שחרורה של ק"י עוד באותו היום. הדיינת השיבה שהיא סבורה שיש לשחרר את ק"י ללא תנאים, ושתעשה מאמץ להעביר החלטתה עוד באותו הערב. בפועל ניתנה החלטת שחרור ללא תנאים רק למחרת, ביום שני בערב, לאחר שעו"ד מישלי הגישה בקשה נוספת למתן החלטה. בפרוטוקול בית הדין בעניינה של ק"י מצוינים פרטים רבים מהתיק של ק"ג, כגון, החשד המופרך לתקיפת שוטר, שיש להניח שהועתק בטעות מתיק של עצור אחר. ק"י שהתה במעצר מנהלי במשך חמישה ימים עד לשחרורה בהיעדר כל ראיות למעורבות בפלילים. טלפונה של ק"י הוחזק על ידי המשטרה והוחזר לה רק ביום 7 בנובמבר 2023, לאחר כמה וכמה פניות של נציגי המוקד.⁶¹

שני עצורים נוספים שסיפורם יובא כאן, נעצרו כחודש לאחר העימותים האלימים. הם כלל לא השתתפו בהפגנה וגם לא נטען על ידי הרשויות שלקחו בה חלק. על אף זאת, הם נעצרו על פי המתווה הפלילי ושהו 18 ו-25 ימים במעצר מנהלי.

ק"ו, הוא אב לשלושה ילדים ומטפל גם באימם שנושאת פוסט טראומה קשה ממחנות העינויים בסיני. ק"ו נעצר במוצאי יום הכיפורים, 25 בספטמבר 2023 בבית הקפה אותו הוא מנהל לאחר שנערך חיפוש במקום, ללא הצגת צו חיפוש. מדוח הפעולה של המשטרה עולה שהשוטרים הגיעו למקום בעקבות מידע מודיעיני על התגודדות של מתנגדי משטר אריתראי. החיפוש העלה מיכל גז מדמיע להגנה עצמית על אופניו של ק"ו ובקרבת מקום חנה קורקינט שבתיק התלוי עליו נמצא פטיש. ק"ו הכחיש כל קשר לקורקינט ולתיק וביקש מהשוטרים לצפות במצלמות בית הקפה על מנת לאתר את הבעלים של הקורקינט, אך השוטרים סירבו לבקשתו. ק"ו נחקר במשטרה אודות הקורקינט והפטיש וחזר על דבריו שאינו יודע למי הם שייכים. לא התבקשה הארכת מעצרו והוא הועבר לידי פקחי רשות ההגירה להליכי מעצר מנהלי. לדבריו של ק"ו, בעת השימוע לפני ביטול

⁶¹ מס' מוחזק 9207456.

רישיון הישיבה והוצאת צו הרחקה ומשמורת, הופתע הפקח לשמוע ממנו שכלל לא השתתף בהפגנה שארעה חודש קודם לכן וגם לא נחקר על כך במשטרה והוא ניגש לשאול את מנהלו אם לשחרר את ק"ו. המנהל הורה לו להעביר את ק"ו למשמורת. בשימוע נשאל אודות בית הקפה אותו הפעיל בהיעדר רישיון (שכן מבקשי מקלט מנועים מניהול תיק במס הכנסה והפעלת עסקיהם כחוק). בחוות הדעת של המשטרה נטען שהוא נחשד ב"הפעלת עסק ללא רישיון, החזקת מכשיר לביצוע פשע ושוד מזוין". על פי פרוטוקול החקירה, ק"ו לא נשאל על ידי אף אחד מהשוטרים אודות מעורבותו בשוד מזוין. ניתן לשער בסבירות גבוהה שעברת ה"שוד מזוין" הועתקה בפעולת "העתק – הדבק" מחוות דעת שנגעה לעצור אחר באותו ערב, שנעצר בחשד לשוד מזוין.⁶² ממונה ביקורת הגבולות ציין בפרוטוקול השימוע "הנל מואשם בכך שהתגבשו ראיות לביצוע העבירות הבאות הפעלת עסק ללא רישיון והחזקת מכשיר לביצוע פשע, שוד מזוין". זאת, על אף שכאמור, ק"ו לא נחשד ולא נחקר בגין שוד מזוין וברור שלא נתגבשו נגדו ראיות בנוגע לעברה זו. ממונה ביקורת הגבולות קבע: "לכן אני החלטתי ליישר קו עם משטרת ישראל ויש צורך להשאירו במשמורת".⁶³ משמעות הדבר היא שהממונה לא הפעיל שיקול דעת, אלא "יישר קו" עם מסמכי משטרת ישראל שמכילים עברות שמיוחסות בשגגה לק"ו, אשר בהן נחשדו ככל הנראה עצורים אחרים.

בכלא גבעון הופיע ק"ו בפני הדיינת רוחמה סיני שלא התייחסה כלל להעדר חומר הראיות ואישרה את צו המשמורת.⁶⁴ רק בתום החג, ב-12 באוקטובר 2023, כשהתאפשרה לנציגי המוקד גישה לכלא, הם פגשו את ק"ו והגישו בקשה בהולה לשחררו. ביום 15 באוקטובר 2023 הגישו בקשה למתן החלטה. ביתו בת ה-12 של ק"ו דיווחה לצוות המוקד על הדרדרות במצבה הנפשי של אימה, הדרדרות ששוקפה בבקשה שלישית שהגיש צוות המוקד ב-18 באוקטובר 2023. רק אז, 25 ימים לאחר מעצרו, כאשר החשד היחידי המגובה בראיות כלשהן נגדו הוא ניהול עסק ללא רישיון, הודיעו נציגי רשות ההגירה כי הם מוכנים להורות על שחרורו בערבות בגובה 5000 ₪.

⁶² המידע מצוטט מבקשה של לשכת אח"מ מחוז תל אביב במשטרת ישראל לרשות האוכלוסין להחזקה במשמורת בעניינו של ק"ו, תיקי פ"א 423997/2023 ו- 424070/2023 מיום 26 ספטמבר 2023.

⁶³ פרוטוקול שימוע ממונה ביקורת גבולות בעניינו של ק"ו מיום 26 ספטמבר 2023.

⁶⁴ פרוטוקול והחלטת בית הדין בעניינו של ק"ו, מס' מוחזק 9208313 מיום 27 ספטמבר 2023.

מ"י, אב לארבעה ילדים, נעצר על ידי המשטרה בליל 30 בספטמבר 2023, בחשד ל"השתתפות בהתפרעות והתנהגות העלולה לסכן את שלום הציבור". נערך דיון אחד להארכת מעצרו עד ליום 3 באוקטובר 2023, וזאת לאחר שהודה שירד מביתו באותו הלילה, הותקף על ידי תומכי המשטר האריתראי וזרק לעברם אבנים. האבנים לא פגעו בתוקפים וגם לא נטען שפגעו בהם. במהלך הארכת המעצר הוא הועבר לידי פקחי ההגירה ועבר שימוע לפני ביטול רישיון ישיבה ושימוע לפני הוצאת צו הרחקה ומשמורת. בשימוע חזר על הטענה שהגן על עצמו מפני תקיפה של תומכי משטר, אך הממונה על ביקורת הגבולות קבע שיכול היה לברוח מבלי להשליך אבנים לעבר תוקפיו.⁶⁵

כמו ק"ו, גם מ"י הועבר לכלא גבעון בתקופת החגים במהלכם לא ביקרו נציגי המוקד בכלא ולכן רק ביום 15 באוקטובר 2023 פגש בו צוות המוקד והגיש בקשה בהולה לשחרורו, במסגרתה עמד על הפגמים הרבים שנפלו בשימוע שנערך לו. ממונה ביקורת הגבולות התנגד תחילה לשחרור, אך לאחר מספר שעות שינה את עמדתו, כך שהדיין יואב בר לב הורה על שחרורו בערבות של 10,000 ש. מ"י שהה במעצר מנהלי 18 ימים עד לשחרורו.⁶⁶

מעצר תומכי משטר וכליאתם על פי המתווה הפלילי

מהפרוטוקולים של בית הדין עולה שלפחות 12 מתומכי המשטר האריתראי, נעצרו בהפגנה ב-2 בספטמבר 2023, הועברו למעצר מנהלי בכלא גבעון ויוצגו על ידי עו"ד אריה שרעבי, שגוייס עבורם על ידי שגרירות אריתריאה. מהפרוטוקולים עולה שחלק מהעצורים גם ידעו לציין את שמו של עו"ד שרעבי בפני הדיין והבהירו שהם מיוצגים. בשעות הערב של יום 6 בספטמבר, 2023, כל ה-12 הובאו לדיון בפני הדיין אסף נועם אשר התעלם מהיעדרו של עו"ד אריה שרעבי שייצג את העצורים. עו"ד שרעבי עזב את המקום קודם לכן, לאחר שהובהר לו שהדיונים של לקוחותיו ייערכו רק ביום המחרת.

⁶⁵ פרוטוקול שימוע ממונה ביקורת גבולות בעניינו של מ"י מיום 1 אוקטובר 2023.
⁶⁶ פרוטוקול והחלטת בית הדין בעניינו של מ"י, מס' מוחזק 9208548 מיום 17 אוקטובר 2023.

על אף שהזדהו כתומכי משטר זכבו בייצוג מצד עורך דין השגרירות האריתראית, מהפרוטוקולים עולה שעשרה מתומכי המשטר הגישו בקשת מקלט. עם זאת, מדבריהם לבית הדין ניכר היה שהם אינם מבינים את משמעות הגשתה ולא ברור להם מדוע הגישו אותה. חלקם הבהירו לבית הדין שהם רוצים לשוב לאריתריאה אבל לא בעת הזו ואחרים הבהירו שהם בהליכים להגירה לקנדה והיו מעדיפים לצאת את ישראל ישירות לקנדה.⁶⁷

את עשרת הדיונים של תומכי המשטר שבקשות המקלט שלהם תלויות ועומדות סיים הדיין אסף נועם באותן המילים:

"לאור האמור, הריני לאשר את המשך החזקת המוחזק במשמורת. דיון בחינה נוספת בעניין המוחזק ייערך ביום 28.9.2023 בשעה 9:30, וזאת ככל שהמוחזק לא יורחק מישראל קודם לכן. לעניין זה יובהר למען הסר ספק כי הרחקת המוחזק למדינתו תיעשה רק לאחר דחיית בקשתו למקלט או סגירת הטיפול בה. זאת, כאשר לעניין זה רשאית יחידת הטיפול במבקשי מקלט להסתמך בין היתר על הפרטים שמסר המוחזק במסגרת ההליך דנן, הנוגעים לכך שלדבריו הגיע לישראל והגיש בה בקשת מקלט למטרת עבודה גרידא וכי הוא למעשה תומך בשלטון באריתריאה. מן הראוי כי בנסיבות אלו יורחק המוחזק מישראל בהקדם האפשרי."⁶⁸

נבהיר שתפקידו של בית הדין מוגבל לאישור צו המשמורת או קביעת תנאים לשחרור ממעצר עד להרחקה במקרים שבהם סבורים הדיונים שניתן או ראוי לקבוע תנאים כאלו. בית הדין אינו מוסמך לייעץ ליחידת ה-RSD העוסקת בבחינת בקשות מקלט וגם אינו מוסמך להמליץ על הרחקתם של עצורים. בהיעדר הנחיות וקריטריונים ברורים, אנו רואים שגם בהחלטות בית הדין בענייני עצורי ההפגנה קיימים פערים ברורים.

בין מועד ההפגנה ב-2 בספטמבר 2023 ועד סוף חודש נובמבר 2023, איתר צוות המוקד פרוטוקולים של דיוני 84 עצורים אריתראים שנעצרו על פי המתווה הפלילי. במשך חודשים אלו נקבעו תנאים לשחרורם של 45 מהם. לא כל ההחלטות הועלו למאגר ההחלטות אך מההחלטות

⁶⁷ הפרוטוקולים של דיוני בית הדין נמחקו ממאגר ההחלטות אך העתקיהם נמצאים במשרדי המוקד.

⁶⁸ שם.

שהועלו למאגר מסתמנת התמונה הבאה: שישה דיינים שחררו 39 עצורים בערבויות בסכומים שונים ולא עקביים שהגיעו עד 25,000 ₪.

על אף שהדיין יוסי ברדא ערך תשעה שימועים, הוא לא קבע תנאים לשחרורו של אף עצור.

הדיין אסף נועם ערך 15 שימועים ושחרר עצור אחד בערבות של 10,000 ₪.

הדיין יואב ברלב ערך 14 שימועים ושחרר 13 עצורים בערבויות שנעו בין 5,000 ₪ ל 25,000 ₪.

הדיין איתיאל גבעון ערך שישה שימועים. הוא שחרר שני עצורים ללא הפקדת ערבות כספית, ואת ארבעת הנותרים בערבויות שנעו בין 3,500 ₪ ל-20,000 ₪. דווקא עצור מבית החולים ללא כל ראייה לעברה פלילית שהובילה למעצרו, שחרר הדיין גבעון בערבות של 7,000 ₪.

הדיינת רוחמה סיני ערכה עשרה דיונים והחליטה על שחרורם של שלושה עצורים, שניים בסכום של 8,000 ₪ ואחד בסכום של 4,000 ₪.

הדיינת רחל שרם ערכה 22 דיונים והחליטה על שחרורם של 16 עצורים, כמעט כולם בערבות של 5,000 ₪, שניים בערבות של 7,000 ₪, שניים נוספים בערבות של 2,000 ₪. את שני מנהיגי הקהילה שאת סיפורם פרטנו קודם לכן, שחררה הדיינת ללא הפקדת ערבות כספית כלל.

המתווה הפלילי המאפשר כליאה ללא הגבלת זמן של פליטים

"הנוהל הפלילי" הראשון

ביוני 2012 החלה רשות ההגירה ליישם את תיקון מספר 3 לחוק למניעת הסתננות שעבר בקריאה שניה ושלישית ביום 9 בינואר 2012. יישומו של החוק הוביל לכליאתם ללא משפט, ולתקופה של שלוש שנים, של כל מבקשי המקלט שנכנסו לישראל החל מיום 3 ביוני 2012. במקביל, נעשה שימוש בחוק כדי לעצור את מבקשי המקלט אשר נכנסו לישראל גם לפני המועד האמור ובלבד שנחשבו על-ידי הרשויות כ"מעורבים בפלילים" וזאת מבלי שנקבעו נהלים המבהירים את ההגדרה.

טענת המדינה באותה עת הייתה כי החוק מתיר לה לעצור כל מבקש מקלט, כולל מי שנכנס לישראל קודם לכן, לתקופה של שלוש שנים. עם זאת, בהיעדר מקומות כליאה מספקים, תיעדפה הרשות מעצרם של מי שהיו נגדם ראיות מנהליות ל"מעורבות בפלילים".

מעצרם של "מעורבים בפלילים" מכוח הסמכויות הקבועות בחוק למניעת הסתננות נעשה, אם כך ובשלב ראשון, ללא הנחיות מנהליות. בעקבות הליכים בבתי המשפט לעניינים מנהליים, הבינו הרשויות שיש צורך לגבש הנחיות ברורות וגיבשו ביום 24 בספטמבר 2012 את "נוהל הטיפול במסתננים המעורבים בהליך הפלילי". הנוהל עודכן פעמיים נוספות, ביום 4 באפריל 2013 וביום 1 ביולי 2013. בגלגוליו השונים, קבע הנוהל שניתן לשלול את חירותם של מי שנכנסו לישראל ללא היתר, על רקע "מעורבות בפלילים".⁶⁹

גרסתו הראשונה של הנוהל, נסמכה כאמור על הוראות החוק למניעת הסתננות וקבעה כי המשטרה ושירות בתי הסוהר יעבירו לרשות ההגירה בקשה להעביר אדם למעצר הגירתי בשל מעורבותו בפלילים. נציבות האו"ם לפליטים מתחה ביקורת חריפה על הנוהל וכינתה אותו (במכתבה מיום 24 באפריל 2013) "נוהל דרקוני".

דוגמאות ללקוחות המוקד שנעצרו תחת הנוהל הפלילי באותן שנים: **פלונית**⁷⁰ מאריתריאה, חזרה בה מרצונה להגיש תלונה על אונס לאחר שנשאלה על-ידי חוקרי המשטרה אם "נהנתה מהאקט" ואז הואשמה במסירת ידיעה כוזבת; **פלוני**⁷¹ מסודן שנחשד בהחזקת "ציוד צבאי" בדירה שכורה על אף שבעליה הבהיר למשטרה שמדובר בציוד שמשמש אותו לעבודתו בהפקות קולנוע; **האגוס**⁷² מאריתריאה נחשד בהסגת גבול כששאל את בעלי החצר אם יש עבורו עבודה; **אדם**⁷³ מסודן שנחשד בגניבת טלפון סלולרי ממהגרת עבודה למרות שהמכשיר לא נמצא ברשותו ודבר לא קשר אותו לגניבה; **בקרי**⁷⁴ נחשד בתקיפה על-סמך תלונה שהוגשה על-ידי אזרח סודני אחר

⁶⁹ [נוהל הטיפול במסתננים המעורבים בהליך הפלילי](#), 4 באפריל 2013.

⁷⁰ [נוהל הטיפול במסתננים המעורבים בהליך הפלילי](#), 1 ביולי 2013.

⁷¹ עמ"נ 28773-01-13 (פרטי התיק שמורים במוקד כדי להגן על צנעת הפרט של העותרת).

⁷² עמ"נ 25569-02-13 [פלוני נ' שר הפנים](#) (טרם פורסם).

⁷³ עמ"נ 45536-02-13 [טספאי האגוס נ' שר הפנים](#) (פורסם בתקדין, 9 במאי 2013).

⁷⁴ עמ"נ 58564-12-12 [חוסין אדם \(אסיר\) נ' משרד הפנים](#) (פסק דין מיום 27 בינואר 2013, פורסם בנבו).

⁷⁴ בר"ם 4135/13 [בקרי חסן טבור דילף נ' שר הפנים](#) (פסק דין מיום 7 בינואר 2014).

שטען שאדם בשם "בקרי" תקף אותו אך לא הגיע לעימות והעצור נותר "מעורב בפלילים".
אימאן⁷⁵ נחשד שדרש את שכרו שהולך באופן מאיים בעודו מחזיק בידו "עט או עפרון"; **באבי**⁷⁶
שחקן תיאטרון מדארפור, לא החזיק בקבלה לאופניים של אחד מלקוחות המספרה בה עבד.
אחדים מהמקרים הגיעו לדיון בבית המשפט העליון שתמיד שחרר את העצורים אך נמנע מלקבוע
הלכה.

ביטולו של "הנוהל הפלילי"

ביום 16 בספטמבר 2013, בזמן שחלק מההליכים ביחס לנוהל היו תלויים ועומדים, ניתן פסק דינו של בית המשפט העליון בעניין אדם,⁷⁷ שביטל את תיקון מספר 3 לחוק למניעת הסתננות, תוך שבית המשפט הדגיש את הכלל לפיו לא ניתן לעצור אדם במעצר הגירתי בהיעדר הליך הרחקה אפקטיבי.⁷⁸ השופטת ארבל עמדה בפסקאות 71-76 לפסק דינה על חשיבותה של הזכות לחירות במשפט הישראלי בהבהירה כי "לא בכדי נקבעו בהוראות החוק הישראלי סייגים ומגבלות רבים על שלילת חירותו של אדם, וזאת גם אם מדובר באדם שכבר הורשע בדין פלילי... ההקפדה והזהירות היתרה במשפט הפלילי בטרם שלילת חירותו של אדם באה לידי ביטוי מקל וחומר בתחומי משפט אחרים. יש לזכור כי מעצר ללא קביעת אחריות פלילית צריך להתקיים רק במקרים חריגים ומיוחדים" (סעיף 75 לפסק דינה של השופטת ארבל בעניין **אדם**).

ביום 23 בספטמבר 2013 הודיע היועץ המשפטי לממשלה, כי החליט "להקפיא לעת עתה את הפעלת הנוהל עד לאחר שהנושא ייבחן בכללותו."⁷⁹

⁷⁵ עמ"נ 36428-04-13 **אימאן** (אסיר) נ' **משרד הפנים** (פסק דין מיום 21 במאי 2013, טרם פורסם).

⁷⁶ עת"מ 43567-07-13 **אברהים באביקר** (באבי) נ' **שר הפנים** (פסק דין מיום 19 בפברואר 2014, טרם פורסם).

⁷⁷ בג"ץ 7146/12 **אדם** נ' **הכנסת** (16 בספטמבר 2013, פורסם באר"ש).

⁷⁸ פסקה 2 לפסק דינה של המשנה לנשיא נאור, כתוארה דאז; פסקאות 5, 19, 32-35 לפסק דינו של השופט פוגלמן; ופסקה 2 לפסק דינה של השופטת חיות.

⁷⁹ להרחבה בעניין זה ראו דוח המוקד, **משפט אחד יהיה לכם**, 7 אוקטובר 2017.

הנהלה הופך ל"מתווה הפלילי" על פיו נעצרו הפליטים בעקבות ההפגנה

ביום 29 בינואר 2014 נוסח מתווה מכוח הוראות חוק הכניסה לישראל, שחל על מי שנכנסו ללא היתר – על המוגדרים כ"מסתננים"⁸⁰.

המתווה נסמך על אחד משני החריגים לסעיף 13(ב)(2) לחוק הכניסה לישראל. הכלל שנקבע בחוק הוא שאדם ללא רישיון ישיבה יורחק מישראל. עד להרחקתו ישהה, ככלל, במשמורת. כחריגים להחזקה במשמורת נקבעו: טעמים הומניטריים, שיתוף פעולה עם ההרחקה, שהייה של למעלה מ-60 ימים במשמורת. לחריגים אלו נקבעו שני סייגים: סירוב לשיתוף פעולה עם הליכי בירור זהות או הרחקה והסייג השני, הוא שאדם מהווה סכנה לשלום הציבור, לבריאותו או לביטחונו. המתווה נסמך על חריג זה, בטענה שמי שמעורב בפלילים מסכן את שלום הציבור ובטחונו. על סמך אותו סייג קובע סעיף 2 למתווה שניתן להעביר למשמורת אדם שנעצר על-ידי משטרת ישראל ובלבד שמתקיימים בעניינו התנאים הבאים:

- א. ישנה כוונה למצות את החקירה לשם הגשת כתב אישום או שישנה כוונה לסגור את תיקו בעילה של חוסר ראיות בלבד, אך קיימות די ראיות מנהליות שהן ברורות, חד משמעיות ומשכנעות לביצוע העבירה. על אף האמור, במקרים חריגים בהם לא נפתחה חקירה, אך נעשו ניסיונות למיצויה, ניתן יהיה לשקול אף העברת מידע מודיעיני.
- ב. מדובר בעבירה שיש בה לסכן את ביטחון המדינה או שלום הציבור, בהתאם לאמות המידה כמפורט בנספח א' להלן, או בנסיבות חריגות אחרות בהן הישנות המעשה, חומרת המעשה וחומרת הנסיבות מעידים על קיומה של סכנה לשלום הציבור וביטחונו ובאישור גורמי אח"מ.

ואלו העבירות המפורטות בנספח א' למתווה:

1. עבירות בטחון
2. עבירות שוד

⁸⁰ מתווה לתאום הטיפול במסתננים המעורבים בפלילים בין משטרת ישראל לרשות ההגירה והאוכלוסין, 29 ינואר, 2014.

3. עבירות אלימות
4. החזקת סכין למטרה לא כשרה
5. עבירות מין
6. עבירות התפרצות
7. עבירות זיוף ורישיונות בנסיבות מחמירות (זיוף תעודות זהות ורישיון נהיגה)
8. נהיגה בשכרות ונהיגה ללא רישיון
9. עבירות סמים, למעט החזקת סם לצריכה עצמית

בנוסף, ניתן להעביר למשמורת אדם "שהועמד לדין בגין עבירה פלילית, הורשע ועומד לסיים לרצות את עונשו", וזאת בהתאם להוראות סעיף 1ב שהאחריות לביצועו הוטלה על שירות בתי הסוהר.⁸¹ כך נוצר מצב לפיו ניתן לעצור אדם לתקופה שאינה קצובה גם אם אין אפילו מספיק ראיות להעמדתו לדין פלילי, ללא זכאות לייצוג משפטי מטעם המדינה וללא ביקורת שיפוטית יזומה של הרשות השופטת. בכלל זה ניתן להחזיק במשמורת את מי שחשוד בנהיגה ללא רישיון, את מי שביצע עבירות אלימות במדרג הנמוך ביותר, את מי שהחזיק סם מסוג "חשיש" שלא לצריכה עצמית ואת כל מי שישנן "נסיבות חריגות אחרות" בעניינם. בנוסף, ניתן גם להעביר למשמורת את כל מי שסיימו לרצות את העונש שגזר עליהם בית המשפט המוסמך. ביחס לכל אלו מתקיים הסייג לשחרור הקבוע בסעיף 13ו(ב)(2) לחוק הכניסה לישראל, כך שלכאורה אין סמכות להורות על שחרורם ממשמורת וממילא אין חובה לעשות כן וכל זאת - ללא הגבלת זמן.

⁸¹ ש.ם.

מספר הליכים שעסקו בחוקיות המתווה הגיעו לפתחו של בית המשפט העליון, אולם בדומה לפסיקה ביחס לנוהל שקדם לו, בית המשפט, פעם אחר פעם, נמנע מהכרעה בשאלות העקרוניות.⁸²

בית המשפט העליון, שסופג ביקורת רבה בטענה שמעז לקבל החלטות מנוגדות לרצון נבחר הציבור, נמנע במשך שנים ארוכות מלדון ומלהכריע בשאלות העקרוניות שהתעוררו בהליכים של מבקשי מקלט "מעורבים בפלילים". זאת על אף שמשמעות ההימנעות מהכרעה עקרונית גרמה לשלילת חירות ממושכת ומניעת הזכות להליך הוגן. בשנים האחרונות מצאו נציגי המוקד בכלא גבעון בעיקר מבקשי מקלט שסיימו לרצות מאסר שנגזר עליהם בהליך פלילי והועברו למעצר מנהלי לתקופה בלתי מוגבלת, עד שבית הדין מצא לנכון לשחררם.

נבהיר שרוב רובם של אותם אזרחי אריתריאה שמעמדם טרם הוסדר, באופן שמאפשר את כליאתם המנהלית תחת "המתווה הפלילי", היו כבר זוכים במעמד פליט בכל מדינה אשר לה מערכת בחינת בקשות מקלט מתפקדת. מערכת המקלט הישראלית עוסקת בדחיית בקשות מקלט, כך שמעמדם הרעוע אפשר מעצורם תחת המתווה הפלילי.⁸³

מחדלים בירוקרטיים

לא ניתן להשלים דוח זה ללא התייחסות מפורשת להתעלמות הרשויות השונות מאינספור מחדלים בירוקרטיים. לכל אורכו של הדוח, מופיעות האשמות שווא בעברות פליליות שהועתקו בפעולת "העתק – הדבק" ברשימות, דוחות וחוות דעת של המשטרה, החלטות מעצר שהועתקו בשגגה מתיקיהם של עצורים אחרים, תיקי מעצר ללא דוחות פעולה או עם דוחות פעולה המכילים

⁸² ראו פסקה 27 והסיפא לפסקה 28 להחלטה בבר"ם 298/14 מדינת ישראל נ' מוחמד איסמעיל (17 מרץ 2014), בג"ץ 8662/15 המוקד לפליטים ולמהגרים נ' היועץ המשפטי לממשלה (5 ינואר 2016) ובר"ם 4334/16 Woldemrim נ' מדינת ישראל (6 אוקטובר 2016).

⁸³ על מערכת המקלט שאינה מתפקדת ניתן לקרוא בדוחות הרבים שכתבנו בנושא: המוקד לפליטים ולמהגרים, [מעלות אבק](#) – ההימנעות השיטתית מבחינת בקשות מוצדקות למקלט, ספטמבר 2020. [הנה ערלה אזנם](#) – הליכי מקלט בישראל, אוקטובר 2018. [אין מקלט](#) – מדיניות המקלט ביחס לאזרחי אריתריאה וסודן, דצמבר 2014. [על מבקשי המקלט המוחזקים במעצר מופעל לחץ לעזוב](#), מרץ 2013. [על שייאטם ליבנו](#) – הליכי מקלט בישראל, מרץ 2012.

בשגגה מידע אודות עצורים אחרים, פרוטוקולים והחלטות בית דין המכילות מידע שגוי שהסתכן בפעולת "שמור בשם" או "העתק – הדבק", הפרה של חוקים ונהלים, וחריגה מסמכויות של בעלי תפקידים, כמו דייני בית הדין החורגים באופן בוטה מסמכותם. שלל מחדלים אלו מובילים לכך שפליטים שמבקשים זה קרוב לשני עשורים מקלט בישראל, מוצאים עצמם פעם אחר פעם מאחורי סורג ובריח על לא עוול בכפם.

לעניין זה יפים דבריה של השופטת אביטל אמסלם גלבוע אשר גם בשעה אחת לפנות בוקר, לאחר יום ארוך של דיונים, לא התעצלה להכתיב לקלדנית ביקורת כללית וארוכה על התנהלות המשטרה. מביקורתה נצטט בצמצום רק אודות הגשת "בקשה כוללת החובקת 46 חשודים מבלי שיש קשר ענייני בין עצורים אלו ובאופן שהקשה על פיצול הדיונים וגרם לכך שאלו התעכבו והגיעו לשעה כה מאוחרת, מה שבוודאי מקשה ופוגע בזכויותיהם של החשודים... הובא לבית המשפט עותק אחד של חומר הראיות, לא כולו מעובד, רובו עדיין לא נמצא בפני בית המשפט ולא היה מי שעבר עליו באופן מסודר וידע לקשור כל דוח פעולה לחשוד שלפניו."⁸⁴

⁸⁴ הש"ל 50, עמ' 50.

סיכום והמלצות

התעלמות הרשויות השונות מהמחדלים הבירוקרטיים הרבים בדרך למעצרו המנהלי ללא הגבלת זמן של פליטים חפים מפשע, כפי שמפורט בדוח זה, חייבת להוות תמרור אזהרה לכל חברה דמוקרטית חפצת חיים.

על מנת לעמוד בדרישות החוק הישראלי והבינלאומי וכן להימנע מעימותים אלימים כפי שאירעו בתל אביב בהפגנת ה-2 בספטמבר 2023, המלצותינו לרשויות הן:

- **יש להימנע ממתן אפשרות לעריכת אירועים המוניים מטעם שגרירות אריתריאה, אירועים המהווים כר פורה לעברות פליליות כאלימות, סחיטה ואיומים.** על אף חשיבות הזכות להתאגדות ולהתקהלות, על ישראל ללמוד מניסיון של מדינות העולם המערבי ולא לאפשר עריכת פסטיבלים מטעם שגרירות אריתריאה. מדינות אחרות מבהירות במניעת אירועים אלו את ההבנה שאירועי גיוס הכספים של תומכי הדיקטטורה האריתראית הן מקור לעימותים אלימים בין התומכים במשטר, לפליטים באותן מדינות, שממאנים לקבל את העובדה שידו הארוכה של הדיקטטור רודפת אותם גם במדינות בהן חשבו שמצאו מקלט.
- **יש לבטל את המתווה הפלילי ולהחיל את הדין על כל מי שקיים חשד כי עבר עברה פלילית, ללא קשר למעמדו בישראל.** אך גם כל עוד לא בוטל "המתווה הפלילי", יש להקפיד על כך שהוא מאפשר רק מעצרו של מי ש"קיימות די ראיות מנהליות שהן ברורות, חד משמעיות ומשכנעות לביצוע העברה."⁸⁵
- **מן הראוי שכל חוק או מתווה שיגובש בנוגע לפליטים, יכבד את האמנה בדבר מעמדם של פליטים, עליה חתמה מדינת ישראל ולא יאפשר מעצר מנהלי שרירותי של פליטים.** פליט שנסע על חיון, נאלץ לעיתים קרובות לחצות גבולות בניגוד לחוק. האמנה אינה מאפשרת מעצר מנהלי של פליט, מעצר שאינו מוגבל בזמן גם לא עקב "מעורבות בפלילים" - הגדרה עמומה ובעייתית.

⁸⁵ סעיף 2א(א) למתווה הפלילי מיום 29 בינואר 2014.

- **יש לבחון את בקשות המקלט באופן ראוי, הוגן ומעמיק, כמתבקש מחתימתנו על האמנה בדבר מעמדם של פליטים.** בחינת הבקשות באופן זה הייתה מאפשרת אבחנה בין פליטים למהגרים תומכי משטר. בחסות מדיניות העמימות והימנעות ממתן מעמד פליט לאזרחי אריתריאה הראויים למעמד זה, נציגי המשטר הדיקטטורי ותומכיו מתנהלים בישראל באין מפריע ומטילים אימתם על מבקשי המקלט.
- **יש לוודא שבמסמכיו הרשמיים של כל אדם מופיעות אך ורק עברות בהן הוא אכן נחשד ואך ורק ההחלטות הניתנות בעניינו שלו.**
- **על דייני בית הדין לפעול על פי הסמכויות המוקנות להם בחוק.**

האגף לחקירות ולטוריעין

שטר -

הנדון - דו"ח מסתננים מעורבים בפלילים שהועברו לרשות האוכלוסין למשמורת

מספר תיק פלא	שם עצור	מספר זיהוי	שימוש בכלי תקיפה	עבירות
388887/23	[REDACTED]	[REDACTED]	לא	קשירת קשר לביצוע פשע, השתתפות בתגרה, חסימת הפרח דרך ציבורית, החזקת סכין ואו אגרופו, תקיפת שוטרים.
388887/23	שורה 14 בחקירתו. הרביץ למישחו עם כרזל	[REDACTED]	כן - החזיק כרזל	קשירת קשר לביצוע פשע, הפרח כמתן צו פיזור, ותגרה.
388887/23	[REDACTED]	[REDACTED]	לא	הפרעה כמתן צו ציבור, תגרה, קשירת קשר לביצוע פשע, השתתפות בהתפרעות לאחר הוראת פיזור, חסימה או הפרעה בדרך ציבורית.
388887/2023	[REDACTED]	[REDACTED]	לא	הפרעה כמתן צו, קשירת קשר לפשע, החזקת אגרופן או סכין, השתתפות בהתפרעות לאחר הוראת פיזור, הפרעה כמתן צו פיזור, חסימה או הפרעה.
388887/23	[REDACTED]	[REDACTED]	לא	התפרעות במקום ציבורי לאחר הוראת פיזור, הפרת הסדר הציבורי
388887/23	[REDACTED]	[REDACTED]	זרם אבנים	קשירת קשר, השתתפות בהפגנה לא חוקית לאחר הוראת פיזור
388887/2023	[REDACTED]	[REDACTED]	מקל	קשירת קשר לביצוע פשע, חסימה או הפרעה בדרך ציבורית, השתתפות בהתפרעות לאחר פיזור, תחזקת סכין או אגרופן.
388887/2023	[REDACTED]	[REDACTED]	מוט כרזל	השתתף בהפגנה לא חוקית, קשירת קשר לפשע, החזקת מוט כרזל
388887/2023	[REDACTED]	[REDACTED]	עץ מקל	קשירת קשר לביצוע פשע, תגרה, החזקת מוט עץ, החזקת סכין או אגרופן.
388887/2023	[REDACTED]	[REDACTED]	מקל של דגל	תגרה במקום ציבורי, קשירת קשר לפשע, החזקת סכין או אגרופן
388887/23	[REDACTED]	[REDACTED]	לא	הפרעה כמתן צו ציבור, תגרה, קשירת קשר לביצוע פשע, השתתפות בהתפרעות לאחר הוראת פיזור, חסימה או הפרעה בדרך ציבורית, החזקת שלא כדיון של אגרופן או סכין.
388887/23	[REDACTED]	[REDACTED]	לא	הפרעה כמתן צו ציבור, תגרה, קשירת קשר לביצוע פשע, השתתפות בהתפרעות לאחר הוראת פיזור, חסימה או הפרעה בדרך ציבורית, החזקת שלא כדיון של אגרופן או סכין.
388887/23	[REDACTED]	[REDACTED]	כן, גז פלפל	החזקת אגרופן שלא כדיון, קשירת קשר לביצוע פשע, השתתפות בהתפרעות
388887/23	[REDACTED]	[REDACTED]	כן, היה לו ביד מקל דמוי עץ	החזקת אגרופן שלא כדיון, קשירת קשר לביצוע פשע, והשתתפות בהתפרעות,
	שורה 45 לחקירתו	[REDACTED]	לא	קשירת קשר לפשע, תגרה
388887/23	[REDACTED]	[REDACTED]	לא	קשירת קשר לביצוע פשע, השתתפות בתגרה, חסימת הפרח דרך ציבורית, החזקת סכין ואו אגרופו, תקיפת שוטרים.
388887/23	[REDACTED]	[REDACTED]	לא	חסימה או הפרעה בדרך ציבורית, השתתפות בהתפרעות לאחר פיזור,
388887/23	[REDACTED]	[REDACTED]	לא	תגרה במקום ציבורי, קשירת קשר לביצוע פשע, קשירת קשר לפשע, תגרה במקום ציבורי.
388887/23	[REDACTED]	[REDACTED]	לא	קשירת קשר לפשע, הפרח כמתן צו פיזור, תגרה השתתפות בהתפרעות לאחר הוראת פיזור, חסימת הפרעה בדרך ציבורית, החזקת אגרופן שלא כדיון
388887/23	[REDACTED]	[REDACTED]	לא	קשירת קשר לפשע, הפרח כמתן צו פיזור, תגרה השתתפות בהתפרעות לאחר הוראת פיזור, חסימת הפרעה בדרך ציבורית, החזקת אגרופן שלא כדיון
388895/23	[REDACTED]	[REDACTED]	לא	קשירת קשר לפשע, תגרה במקום ציבורי, והפסד סדר ציבורי

כתובתנו באתר :

www.police.gov.il

האגף לחקירות ולכודיעין

- שמר -

קשירת קשר לפשע, התפרעות לאחר פיזור, חסימה או הפרעה בדרך ציבורית	לא		388887/2023	23
תקיפת שוטר, הפרעה לשוטרי, השתתפות בהתפרעות לשלום הציבור, התנחנות העלולה לחפר שלום הציבור, היזק לרכוש במיד, הפרעה או חסימה בדרך ציבורית.	לא		388887/2023	24
השתתפות בהתפרעות לאחר הוראת פיזור, התנהגו עלולה לחפר את שלום הציבור, תקיפת שוטר, הפרעה לשוטרי במילוי תפקידו, היזק לרכוש, חסימה או הפרעה בדרך ציבורית, קשירת קשר לפשע.	לא		388895/2023	25
הפרעה לשוטרי במילוי תפקידו, השתתפות בהתפרעות לאחר הוראת פיזור, התנהגות העלולה לחפר את שלום הציבור, חסימה או הפרעה בדרך ציבורית.	לא		388887/23	26
התנהגות העלולה לחפר שלום הציבור.	כן		388722/23	27
הפרעה במתן צו פיזור, קשירת קשר לביצוע פשע, השתתפות בהתפרעות לאחר הוראת פיזור, חסימה או הפרעה בדרך ציבורית, החזקת אגרופן א סכין שלא כדיון	לא		38887/2023	28
הפרעה במתן צו פיזור, קשירת קשר לביצוע פשע, השתתפות בהתפרעות לאחר הוראת פיזור, חסימה או הפרעה בדרך ציבורית, החזקת אגרופן א סכין שלא כדיון	לא		38887/2023	29
קשירת קשר, השתתפות בהתפרעות לאחר פיזור, תגרה, חסימה או הפרעה בדרך ציבורית, הפרעה במתן צו פיזור	ככהנ סכינים וגו מדמיע		388887/23	30
תגרה, קשירת קשר	לא		388887/23	31
קשירת קשר, השתתפות בהתפרעות לאחר הוראת פיזור, הפרעה במתן צו פיזור, תגרה, חסימה או הפרעה	לא		388887/23	32
תקיפת שוטר, הפרעה לשוטרי במילוי תפקידו, השתתפות בהתפרעות לאחר הוראת פיזור, התנהגו העלולה לחפר את שלום הציבור, היזק לרכוש במזי וחסוימה או	כן, שוקר חשמלי	מעצר עד 5.9	388887/23	33
קשירת קשר, תגרה, תקיפת שוטרים, השתתפות בהתפרעות, זריקת אבנים, מכות באמצעות מקל	מקל וגו מדמיע	מעצר עד 5.9	388887/23	34
התפרעות במקום ציבורי, הפרת שלום הציבור, גרימת נזק לרכוש	לא		388895/23	35
תגרה, קשירת קשר	גו פלפל		388887/23	36
קשירת קשר, התפרעות לאחר הוראת פיזור, התז אגרופן סכין שלא כדיון, הפרעה במתן צו פיזור	ככהיי החזיק סכין		388887/23	37
קשירת קשר לביצוע פשע, חסימה או הפרעה בדרך ציבורית, השתתפות בהתפרעות לאחר פיזור, חז סכין או אגרופן.	מקל של דגל		388887/2023	38
קשירת קשר לביצוע פשע, חסימה או הפרעה בדרך ציבורית, השתתפות בהתפרעות לאחר פיזור, חז סכין או אגרופן.	לא		388887/2023	39
קשירת קשר לביצוע פשע, השתתפות בהתפרעות לאחר פיזור, חז סכין או אגרופן.	לא		388887/2023	40
קשירת קשר לביצוע פשע, חסימה או הפרעה בדרך ציבורית, השתתפות בהתפרעות לאחר פיזור, ת שוטר, הפרעה לשוטרי	לא		388887/2023	41
הפרעה לשוטרי במילוי תפקידו, התפרעות לאחר הוראת פיזור, הפרת שלום הציבור, תגרה, קשי קשר לפשע.	לא		388887/23	42
תקיפת שוטר, תגרה במקום ציבורי, הפרעה לבי בתפקידו, התפרעות לאחר הוראת פיזור, התנהגו העלולה לחפר שלום הציבור, היזק לרכוש במזי	לא		388887/2023	43
התפרעות במקום ציבורי לאחר הוראת פיזור,	לא		388895/23	44

כתובתנו באתר :

www.police.gov.il

האגף לחקירות ולכודיעין

- שמרי -

שלום הציבור					
השתתפות בחתפרעות בתל אביב, קשירת קשר, תגרה, גרימת נזק, תקיפת	לא			388887/23	45
השתתפות בחפגנת לא חוקית, קשירת קשר, תגרה	לא			388887/23	46
				388895/23	47
קשירת קשר, תקיפת שוטרים, תגרה, השתתפות בחתפרעות לאחר מתן הוראת פיוור, חסימה בדרך ציבורית	לא			388895/23	48
קשירת קשר, תגרה	לא			388887/23	49
קשירת קשר לכיצוע פשע, השתתפות בחפגנת, תגרה	לא			388887/2023	50
קשירת קשר לכיצוע פשע, חסימה או חפרע בדרך ציבורית, השתתפות בחתפרעות לאחר פיוור, תקיפת שוטר, חחוקת אגרופן או סכין שלא כדן	לא			388887/2023	51
השתתפות בחתפרעות לאחר הוראת פוור, חפרע במתן צו פיוור, תגרה, חסימה או חפרע בדרך ציבורית, קשירת קשר לכיצוע פשע				388887/2023	52
התפרעות במקום ציבורי לאחר הוראת פיוור, חפרת חסדר הציבורי	לא ידוע			38887/23	53

כתובתנו באתר :

www.police.gov.il